

economicpolicyresearchinstitute
ekonomipolitikalarıaraştırmaenstitüsü

Mali İzleme Raporu

Ekim | 2005

Eylül Bütçe Sonuçları ve 2006 Bütçe Tahminleri

Yönetişim Etütleri Programı

uğur mumcu caddesi 80/3 g.o.p ankara türkiye
tel: +90 312 446 0409 fks: +90 312 446 3006
e-posta: tepav@tepav.org.tr
www.tepav.org.tr

© 2005 TEPAV|EPRI

Bu rapordaki tüm bilgiler kaynak gösterilmesi kaydıyla kullanılabilir.

I. Bütçe Büyüklüklerindeki Gelişmeler

A. Bütçe Dengesi ve Faiz Dışı Fazla Performansı

Eylül ayı bütçe sonuçlarına göre Konsolide Bütçe dengesi kümülatif 8,2 milyon YTL tutarında gerçekleşmiştir. Bu açık düzeyi bir önceki yılın aynı dönemine göre %61,1 oranında bir iyileşmeye karşılık gelmektedir. Bütçe dengesinde ortaya çıkan bu gelişmenin temel nedeni önceki raporlarda da vurguladığımız üzere faiz oranlarındaki azalış ile kurlardaki gelişmelerin etkisiyle faiz giderlerinde bir önceki yıla göre ortaya çıkan %22 oranındaki düşümedir.

Tablo 1. Eylül 2005 Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri

(milyon YTL)	Ocak-Eylül Bütçe Gerçekleşmeleri				Bütçeye Göre Gerçekleşme Oranları	
	Ocak-Eylül 2004	Ocak-Eylül 2005	2005 Bütçesi	Artış Oranı (%)	Ocak-Eylül 2004	Ocak-Eylül 2005
Bütçe Harcamaları	100.858	103.718	155.628	2,8	67,3	66,6
1. Faiz Dışı Harcamalar	55.683	68.483	99.188	23,0	66,4	69,0
Personel Giderleri	21.953	24.244	31.904	10,4	76,9	76,0
Sosyal Gv.Kur. Devlet Primi	2.829	3.209	4.333	13,5	78,0	74,1
Mal ve Hizmet Alımları	5.244	7.393	14.438	41,0	43,5	51,2
Cari Transferler	20.989	26.375	32.499	25,7	76,4	81,2
Sermaye Giderleri	3.235	5.006	10.071	54,7	50,5	49,7
Sermaye Transferleri	172	1.063	1.088	518,2	42,5	97,7
Borç Verme	1.224	1.192	2.805	-2,6	36,7	42,5
Yedek Ödenekler	37		2050		1,8	
2. Faiz Giderleri	45.176	35.235	56.440	-22,0	68,4	62,4
Bütçe Gelirleri	79.778	95.525	126.490	19,7	76,6	75,5
1. Genel Bütçe Gelirleri	78.448	93.922	124.330	19,7	75,9	75,5
Vergi Gelirleri	64.851	77.817	106.617	20,0	73,0	73,0
Vergi Dışı Gelirler	12.840	14.998	17.238	16,8	92,3	87,0
Sermaye Gelirleri	109	174	343	59,5	21,7	50,8
Alınan Bağış ve Yardımlar	648	933	132	44,1		
2. Katma Bütçe Öz Geliri	1.330	1.603	2.160	20,5	166,3	74,2
Bütçe Dengesi	-21.080	-8.193	-29.137	-61,1	46,0	28,1
Faiz Dışı Denge	24.095	27.042	27.303	12,2	119,2	99,0
IMF Tanımlı Faiz Dışı Denge	20.928	21.119	24.048	0,9	99,7	87,8

Kaynak: Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı

Not: Alınan bağış ve yardımlarla ilgili oranlar başlangıç bütçesine göre yüksek oranda değişim gösterdiği için tabloya bu oranlar yansıtılmamıştır.

Faiz dışı harcamalardaki artış oranının başta vergi gelirleri olmak üzere bütçe gelirlerindeki artış oranının üzerinde gerçekleşmesi Eylül ayında da devam etmiştir.

Toplam bütçe giderleri %2,8 oranında artarken faiz dışı giderlerdeki artış oranı ortalama yıllık enflasyonun çok üstünde %23 oranında gerçekleşmiştir.

Harcamalardaki artış program tanımlı gelir ile program tanımlı harcamalarda karşılaştırmadan daha iyi izlenebilmektedir. Program tanımlı harcamalardaki artış oranı program tanımlı gelirlerdeki artış oranının 6,2 puan üzerinde gerçekleşmiştir. Bir önceki raporda vurguladığımız şekilde gelecek aylarda aradaki farkın, mevsimsel olarak harcamaların gelirlere oranla daha hızlı artması nedeniyle artma riski gerçekleşmeye başlamıştır.

Tablo 2. Eylül 2004-2005 Konsolide Bütçe Program Tanımlı Harcama ve Gelir Gerçekleşmeleri

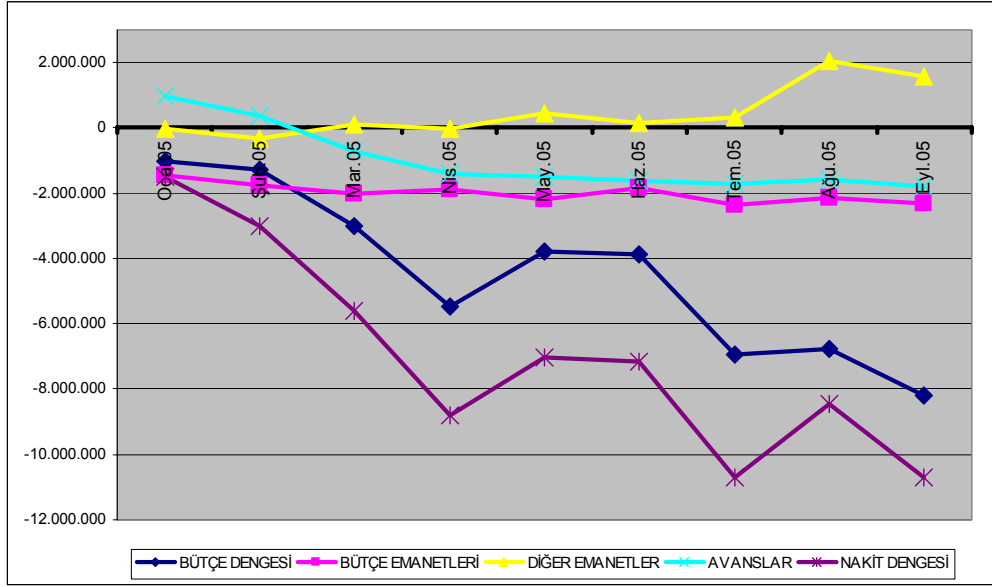
<i>(milyon YTL)</i>	2004	2005	Artış Oranı (%)
Program Tanımlı Harcama	55.336	68.356	23,5
Program Tanımlı Gelir	76.264	89.474	17,3
Program Tanımlı Denge	20.928	21.119	0,9

Geçen yıl 3,2 milyon YTL olan program tanımlı faiz dışı fazla ile bütçenin Maliye tanımlı faiz dışı fazla büyüklükleri arasındaki fark bu yılın aynı döneminde %87 oranında artarak 5,9 milyon YTL'ye çıkmıştır.

Nakit dengesindeki gelişmelere bakıldığında, Eylül sonu itibarıyla bütçe dengesi ile nakit dengesi arasındaki farkın tekrar açıldığı görülmektedir. Bütçe emanetlerinden ödeme yönünde çözülme ile avans ödemeleri bu gelişmede belirleyici olmuştur. Ağustos ayında dikkat çekici şekilde artan ve yorumu konusunda güçlük çekildiğini belirttiğimiz diğer emanetler kaleminde ise birikim yönündeki artışın hız kestiği görülmektedir.

Eylül sonu itibarıyla bütçe dengesi ile nakit dengesi arasındaki farkın tekrar açıldığı görülmektedir.

Grafik 1. Bütçe Dengesi ve Nakit Açığı (kümülatif, bin YTL)

Hazine nakit dengesi gerçekleşmelerinin Eylül sonu itibarıyla durumuna baktığımızda Toprak Mahsulleri Ofisine Hazinece bütçeye gider kaydedilmeden açılan kredilerin 919 milyon YTL'ye ulaştığı görülmektedir. Bu uygulama Ekim ayı içinde TEPAV web sitesinde yayımlanan PN05-06 nolu politika notunda detaylı bir biçimde açıklanmış bulunmaktadır.

B. Bütçe Giderleri

Konsolide bütçe harcamalarının %66,6'sı ilk dokuz ay sonunda kullanılmıştır. Faiz dışı harcamalar açısından bakıldığında bu oran %69 oranında çıkmaktadır. Geçen yılın aynı dönemine göre faiz dışı harcamalarının ödeneklere göre kullanımı özellikle cari transferler ile mal ve hizmet alımlarındaki artışların etkisiyle bu sene yaklaşık 3 puan artmıştır.

Ödeneklerin yüksek kullanımı kendisini 2004 Eylül - 2005 Eylül döneminde yaşanan harcama artışının programlanan harcama artışından daha yüksek olmasında göstermektedir. Gerçekleşen artış faiz dışı harcamalarda %23 oranında olurken bu 2005 programında %18,5 oranında öngörülmüştü (bakınız ek tablo 3). Cari transferler kalemi özellikle sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferlerden dolayı ortalamanın üzerinde %25,7

Toprak Mahsulleri Ofisine Hazinece bütçeye gider kaydedilmeden açılan kredilerin 919 milyon YTL'ye ulaşmıştır.

Konsolide bütçe harcamalarının %66,6'sı ilk dokuz ay sonunda kullanılmıştır.

oranında çıkmıştır. Cari transferlerin faiz hariç harcamalar içindeki ağırlığının %35'e yaklaştığı düşünüldüğünde buradaki sapmanın mali etkisi daha iyi anlaşılacaktır. İlk dokuz ayın sonunda ek tablo 3'ten de görüleceği üzere faiz dışı harcamalar, cari transferler ve sermaye giderleri kalemindeki artışlar nedeniyle programlananın üzerinde gerçekleşmektedir.

Faiz dışı harcamalara katkı yapan temel harcama kalemleri açısından bakıldığında, en büyük payın personel harcamaları ile sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transfer harcamalarına ait olduğu izleyen tablodan açıkça görülmektedir.

**Tablo 3. Konsolide Bütçe Faiz Dışı Harcamaların Yüzde Dağılımı
ve Faiz Dışı Harcamalardaki Artışa Katkı**

	FDH'nin Yüzde Dağılımı	Artış Oranına Katkı
Faiz Dışı Harcamalar (FDH)	100,0	23,0
Personel	40,1	9,2
Mal ve Hizmet Alımları	10,8	2,5
Sağlık	3,7	0,9
Cari Transferler	38,5	8,9
Sosyal Güvenlik Kurumları	25,8	5,9
Tarımsal Destekleme	4,4	1,0
Sermaye Giderleri	7,3	1,7
Diğer	3,3	0,8

Yılın Geri Kalan Kısımında Ödenek Yönetimi üzerine bazı gözlemler

Eylül verileri açıklandıktan sonra Maliye Bakanlığı 2005 yılı yıl sonu bütçe giderlerinin gerçekleşme tahminlerini de açıklamıştır. TEPAV Mali izleme raporlarında şimdiye kadar analizlerimizi bütçe başlangıç ödeneklerine göre gerçekleştirmeleri karşılaştırmak suretiyle yaparken bu defa açıklanan yılsonu tahminini baz alıp yılın kalan üç ayına ilişkin de olası riskler açısından bir değerlendirme yapmak istedik

İlk dokuz ayın sonunda faiz dışı harcamalar, cari transferler ve sermaye giderleri kalemindeki artışlar nedeniyle programlananın üzerinde gerçekleşmektedir.

Tablo 4. Konsolide Bütçe Ödenek Kullanımları (Ocak-Eylül)

	2004	2004 Eylül	2004 Eyl/2004G erç.	2005 (B)	2005 Eylül	2005 (GT)	2005 Eyl / 2005 GT
BÜTÇE HARCAMALARI	141.021	100.858	71,52	155.627	103.718	145.929	71,07
FAİZ DIŞI HARCAMALAR	84.532	55.683	65,87	99.187	68.483	99.523	68,81
I. PERSONEL ve SOSYAL GÜVENLİK PRİMLERİ	32.972	27.073	82,11	36.237	27.454	36.066	76,12
II. MAL VE HİZMET ALIMLARI	12.684	5.244	41,34	14.438	7.393	14.120	52,36
Sağlık	3.075	1.382	44,93	3.472	2.537	3.766	67,35
Savunma ve Güvenlik	5.998	2.174	36,24	7.359	2.719	6.782	40,09
Diğer Mal ve Hizmet Alımları	3.611	1.688	46,76	3.607	2.138	3.572	59,85
III.FAİZ GİDERLERİ	56.488	45.176	79,97	56.440	35.235	46.406	75,93
İç Borç Faizi	50.432	40.663	80,63	49.040	30.455	39.906	76,32
Dış Borç ve Diğer Faiz Ödemeleri	6.057	4.512	74,50	7.400	4.780	6.500	73,54
IV.CARİ TRANSFERLER	27.683	20.989	75,82	32.499	26.375	36.051	73,16
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Transferler	19.036	14.480	76,07	21.474	17.693	23.446	75,46
Emekli Sandığı	7.943	6.497	81,80	8.889	7.065	8.889	79,48
SSK	5.757	4.075	70,78	6.592	5.718	7.710	74,16
BAĞKUR	5.336	3.908	73,24	5.993	4.910	6.847	71,71
İşsizlik Sigortası	440	320	72,60	524	357	499	71,52
KİT Görev Zararları	388	290	74,83	465	274	492	55,69
Yerel Yönetimlere Transferler	50	17	33,57	52	572	1.294	44,22
Tarımsal Destekleme	3.084	2.703	87,64	3.457	2.983	3.813	78,23
Emeklilere Vergi İadesi	710	561	79,10	1.293	1.257	1.350	93,09
Kredi Yurtlar	834	649	77,81	1.175	794	1.106	71,79
Diğer	3.141	1.970	62,70	4.059	2.445	4.051	60,37
V.SERMAYE GİDERLERİ	8.050	3.235	40,18	10.071	5.006	9.807	51,04
VI.SERMAYE TRANSFERLERİ	437	172	39,34	1.088	1.063	1.514	70,24
VII.BORÇ VERME	2.669	1.224	45,85	2.805	1.192	1.965	60,65
KİT Sermaye	949	652	68,67	895	747	890	83,92
Risk Hesabı	485	356	73,45	1.100	196	400	49,09
Diğer	1.236	216	17,50	810	248	675	36,81
VIII.YEDEK ÖDENEKLER	37	37	100,06	2.050	0	0	

Maliye Bakanlığı 2005 yılı bütçe rakamlarının başlangıç bütçe ödeneklerinin yaklaşık 10 milyar YTL altında gerçekleşeceğini tahmin etmektedir. Bunda da en önemli kalem faiz ödeneğinde sağlanan tasarruftur. Buna karşılık faiz dışı harcama kalemlerinde de başlangıç bütçe ödeneğine göre herhangi bir aşım olmayacağı öngörülmektedir. Yılın kalan kısmı için ödenek kullanımlarına baktığımızda bazı hususlar dikkati çekmektedir.

- Personel giderlerinde başlangıç ödeneği içinde kalınacağı, buna da en önemli katkının işçilik ödemelerinden geleceği varsayılmaktadır. İşçilik ödemelerindeki bu katkı ise ağırlıklı olarak Köy Hizmetleri personelinin İl Özel İdarelerine devredilmesi nedeniyle personele ilişkin harcamaların cari transferler kalemine aktarılmasından kaynaklanmaktadır.
- Mal ve hizmet alımları kaleminde başlangıç ödeneğinin yaklaşık 300 milyon YTL altında kalınarak tasarruf sağlanacağı öngörülmektedir. Öte yandan, Eylül ayı sonuna kadar mal ve hizmet alımları

*Maliye Bakanlığı
2005 yılı bütçe
rakamlarının
başlangıç bütçe
ödeneklerinin
yaklaşık 10 milyar
YTL altında
gerçekleşeceğini
tahmin etmektedir.
Bunda da en önemli
kalem faiz
ödeneğinde sağlanan
tasarruftur.*

kalemindeki kullanım başlangıç ödeneğinin sadece % 51'i mertebesinde. Dolayısı ile yılın son üç ayında bu kalemden hızlı bir kullanım yapılmasının öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Nitekim hazinenin yıl sonuna doğru rezerv biriktirmesi de bu yönde gelecek ödenek ve nakit taleplerine karşı bir tedbir niteliğindedir.

- Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına yapılacak transferlerin ise ödeneği içinde kalması mümkün görülmemektedir. Nitekim, Maliye Bakanlığının bütçe tahminlerinde başlangıç ödeneklerinin 1,9 milyar YTL üzerinde harcama yapılacağı öngörülmektedir.
- Cari transferler altında yer alan tarımsal destekleme ödemeleri ile emeklilere vergi iadesi ödemelerinde ise başlangıç ödeneklerinin aşılabacağı görülmektedir.
- Sosyal güvenlik kuruluşlarına transferler ile emeklilere vergi iadesi kalemlerinin kontrol dışı ödemeler olması nedeniyle bunların yılın geri kalan kısmında daha da fazla sapma göstermesi mümkündür.
- Sonuç olarak, yılın geri kalan kısmında cari transfer kalemlerinden kaynaklanan ödenek sapsmalarının tahminlerden daha fazla olması beklenmekle birlikte, torba yasanın ikinci maddesi kapsamında bir kısım harcamanın ödeneksiz tahakkuk ettirilerek ertelenmesi imkanının da kullanılabileceği göz ardı edilmemelidir.

İlk dokuz aylık uygulamalar sonucunda bütçe giderleri içinde esnekliğin olmadığı harcamaların payı % 79,2, esnekliğin olduğu harcamaların payı ise % 20,8 oranında gerçekleşmiştir. Maliye politikasının kontrol edilebilir etkinliğini gösteren esnekliğin olduğu harcamaların bütçe içindeki payının %20'ler düzeyinde olması bütçenin zaman içinde politika uygulama yeteneğinin azaldığını ve bu durumu Eylül ayı içinde de değiştirecek bir gelişmenin olmadığını göstermektedir. Bu konuya ilerideki bölümde tekrar değinmekteyiz.

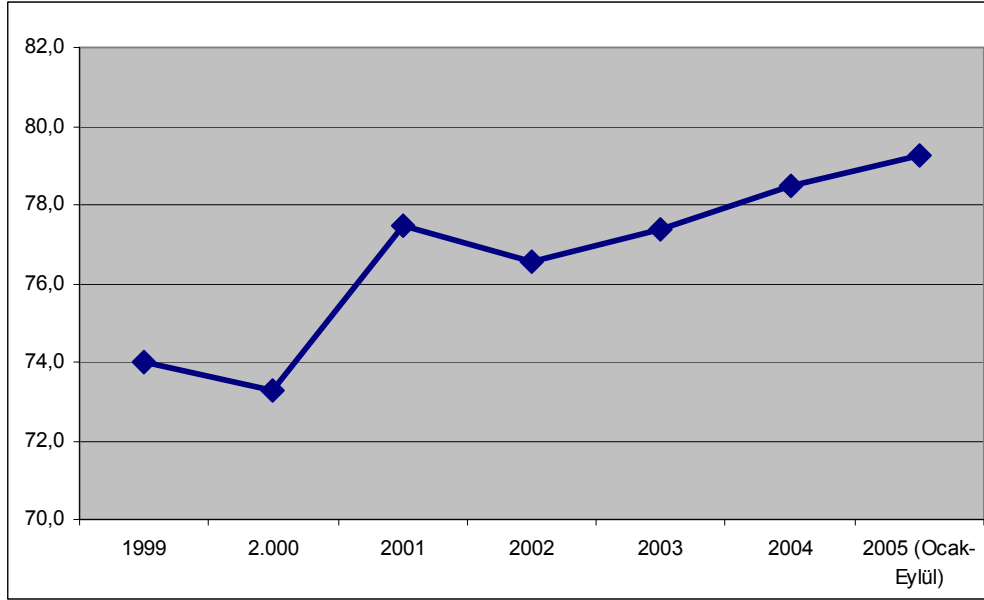
Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına yapılacak transferlerin ödeneği içinde kalması mümkün görülmemektedir.

Tarımsal destekleme ödemeleri ile emeklilere vergi iadesi ödemelerinde başlangıç ödeneklerinin aşılabacağı görülmektedir.

Torba yasanın ikinci maddesi kapsamında bir kısım harcamanın ödeneksiz tahakkuk ettirilerek ertelenmesi imkanının da kullanılabileceği göz ardı edilmemelidir.

İlk dokuz aylık uygulamalar sonucunda bütçe giderleri içinde esnekliğin olmadığı harcamaların payı %79,2, esnekliğin olduğu hacamaların payı ise % 20,8 oranında gerçekleşmiştir.

Grafik 2. Bütçe İçinde Esnekliği Olmayan Harcamaların Payı (%)

C. Bütçe Gelirleri

Konsolide bütçe gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre Eylül ayında kümülatif olarak %19,7 oranında bir artış göstermiştir. Vergi gelirlerinde yaşanan artış oranı %20 olmuştur.

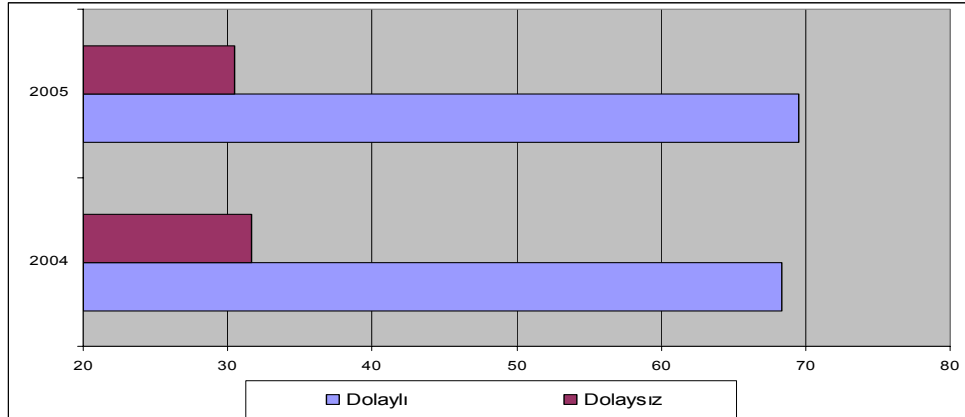
Kurumlar vergisinde geçici vergi tahsilatında bir önceki yılın aynı dönemine göre yaşanan ortalamanın üstünde artış gelir üzerinden alınan vergilerin ortalamanın çok daha altına düşmesine engel olmuştur.

Motorlu taşıt araçları ile petrol ve doğalgaz ürünleri üzerinden alınan ÖTV tahsilatındaki artış Ağustos ayında olduğu gibi Eylül ayında da ÖTV tahsilatındaki artış oranının ortalamanın üstünde çıkmasına neden olmuştur.

Dolaylı vergilerin payındaki artış eğilimi Eylül ayı sonunda da devam etmiş, toplam vergi gelirleri içinde dolaylı vergilerin payı %70 oranını aşmıştır.

Dolaylı vergilerin payındaki artış eğilimi Eylül ayı sonunda da devam etmiş, toplam vergi gelirleri içinde dolaylı vergilerin payı %70 oranını aşmıştır. Böylece bir önceki yılın aynı dönemine göre 1 puanın üzerinde dolaylı vergiler lehine bir gelişme devam etmiş görülmektedir.

Grafik 3. Konsolide Bütçe Vergi Gelirlerinin Dolaylı Dolaysız Vergi Tahsilatının Gelişimi (Ocak-Eylül 2004/2005)

Harcama tahminlerinde olduğu gibi 2005 yılı gelir gerçekleştirmeleri konusunda da Maliye Bakanlığınca tahminler yapılmıştır. İzleyen tablo bu gelir tahminlerinin Eylül sonu kümülatif gelir gerçekleştirmeleri karşısındaki durumunu vermektedir.

Tablo 5. 2005 Yılı Gelir Gerçekleşmeleri

	Bütçe	Gerç.Tahm.	Fark	Eylül	Eyl /GT
Toplam Gelirler	126.490	130.946	4.455	95.525	72,95
A. Genel Bütçe Gelirleri	124.330	128.786	4.456	93.922	72,93
I-Vergi Gelirleri	106.617	107.041	424	77.817	72,70
A-Gelir, Kar ve Sermaye Kazanç. Üz. Al. Ver.	26.408	29.590	3.182	21.611	73,03
B-Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.267	1.773	507	1.340	75,58
C-Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	53.586	51.677	-1.909	37.458	72,48
D- Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Al. Vergiler	20.314	19.006	-1.309	13.778	72,49
E- Diğer Vergiler	2.368	2.183	-185	1.555	71,23
F- İdari Harçlar ve Ücretler, Sanayi Dışı Arızı Satışlar	2.674	2.813	138	2.074	73,74
II- Vergi Dışı Gelirler	16.664	19.392	2.729	14.998	77,34
III- Sermaye Gelirleri	342	2.199	1.857	174	7,91
IV- Alınan Bağışlar ve Yardımlar	132	154	22	933	607,82
B. Katma Bütçe Gelirleri	2.160	2.160	0	1.603	74,21

Buna göre 2005 yılı sonunda toplam bütçe gelirlerinin yıl başındaki öngörülere göre 4,4 milyar YTL daha fazla gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Gelir tahminlerindeki aşma vergi dışı gelirlerden ve sermaye gelirlerinden kaynaklanmaktadır. Vergi dışı gelirlerdeki artış TMSF'den yapılan tahsilat olup Haziran 2005 raporumuzda belirttiğimiz gibi bu aslında gerçek bir gelir tahsilatı niteliğinde değildir. Sermaye gelirlerindeki artışın ana kaleminin ise TELEKOM hisse satış gelirleri olduğu tahmin edilmektedir. Eylül sonu itibarıyla bu kalemdaki tahsilatın çok düşük kalması yılın kalan kısmında TELEKOM özelleştirmesinin hızlandırılarak sonuçlandırılacağı kanısını doğurmaktadır.

Toplam bütçe gelirlerinin yıl başındaki öngörülere göre 4,4 milyar YTL daha fazla gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Bu durum vergi dışı gelirlerden ve sermaye gelirlerinden kaynaklanmaktadır.

II. Bütçe Finansmanı ve Borç Stokundaki Gelişmeler

Eylül sonunda oluşan 10,7 milyar YTL’lik konsolide bütçe nakit açığının finansmanında en dikkati çeken nokta geçen aylardaki Hazinesinin nakit rezervlerinin arttırılması politikasına devam edilmesidir. Yaklaşık olarak nakit açığının 7 milyar YTL üzerinde bir net borçlanma yapılmıştır. Böylece yılbaşından bu yana Hazine hesaplarında oluşan rezerv yaklaşık 9 milyar YTL artış göstermektedir. Hazinesinin bu fazlayı Kasım ayından itibaren artacak olan itfalarında ve yıl sonu ödenek kullanım taleplerinin karşılanmasında kullanacağı anlaşılmaktadır.

İç Borçlanmada yıl başından bu yana tahvil ihraçlarının payı Eylül ayı içindeki borçlanmada daha da ağırlık kazanan bir yapıya dönüşmüştür. Bir önceki aya göre tahvil satışlarında 14 milyar YTL’lik artış olurken, aynı dönemde hazine bonosu satışlarındaki artış sadece 1,5 milyar YTL civarında olmuştur. Hem dış borçlanmada hem de bono borçlanmasında net geri ödeyicilik durumu Eylül ayında daha belirgin hale gelmiş bulunmaktadır.

İç borç stokunun ortalama vadesi ile iç borçlanmanın ortalama vadesinde daha önceki aylarda gözlenen eğilim devam etmiştir. İç borç stokunun ortalama vadesi artış eğilimini devam ettirerek 22,5 aya, iç borçlanmanın ortalama vadesi de Eylül ayında yapılan yoğun tahvil ihraçları nedeniyle 27 aya çıkmıştır. Iskontolu iç borçlanma ihalelerinde ağırlıklı ortalama faiz ise uzun bir aradan sonra düşme eğilimine girerek 14,84 puan olmuştur.

*Iskontolu iç
borçlanma
ihalelerinde ağırlıklı
ortalama faiz ise
uzun bir aradan
sonra düşme
eğilimine girerek
14,84 puan olmuştur.*

III. 2006 Mali Yılı Merkezi Yönetim Bütçesinin Karşılaştırmalı Bazda Değerlendirilmesi

Bu sayıda parlamentoya sunulan 2006 yılı merkezi yönetim bütçe tasarısının rakamsal büyüklükler itibarıyla genel bir değerlendirmesi yapılacaktır. Bunun için öncelikle kamu kesimi borçlanma gereği ve makro ekonomik çerçeve ele alınacak, daha sonra da bütçe üzerinden değerlendirmelerde bulunulacaktır.

III.1 Makro Ekonomik Hedefler ve Kamu Kesimi Borçlanma Gereği

2006 yılı makro çerçevesi detayları Maliye Bakanının 28.10.2005 tarihinde yapmış olduğu bütçe sunuş konuşması çerçevesinde parlamentonun bilgisine sunulmuştur. Yüksek Planlama Kurulunun 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun (KMYKK) 18 inci maddesine göre Ekim ayı başında toplanıp 2006 yılı makro ekonomik büyüklüklerle kamu maliyesine ilişkin büyüklükleri kesinleştirmesi ve bu doğrultuda makro çerçevenin kamuoyunun bilgisine sunulması beklenirdi. Oysa ki; DPT tarafından koordine edilen ve makro çerçeve yerine geçecek olan “Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar 2006” raporu bütçenin Meclise sunulduğu tarih olan 17 Ekim 2005 tarihini taşımakta ancak Ekim ayı sonunda kamuoyunun ve parlamentonun bilgisine sunulmuş bulunmaktadır. Böylece, 5018 sayılı kanunun ruhuna aykırı bir biçimde bütçeye temel teşkil eden makro mali büyüklüklerin kamuoyunca önceden bilinip yeterince tartışılması ve bütçenin buna göre şekillenmesi mümkün olmamıştır.

Ekonomik programa göre 2006 yılında Türkiye’nin yüzde 5 büyümesi öngörülmektedir. Türkiye ekonomisi 2001 krizi sonrası beşinci yılda büyümeyi sürdürmeyi hedeflemektedir. Kapasite kullanımlarının sınır noktaya yaklaştığı, geçmiş yıllar baz etkisi nedeniyle hasıla düzeyinin yükseldiği bir ortamda büyümenin sürdürülmesi 2006 ve sonrası dönemlerde daha fazla çabayı gerektirecektir diye düşünülmektedir.

2006 yılı makro çerçevesi detayları Maliye Bakanının 28.10.2005 tarihinde yapmış olduğu bütçe sunuş konuşması çerçevesinde parlamentonun bilgisine sunulmuştur.

“Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar 2006” raporu bütçenin Meclise sunulduğu tarih olan 17 Ekim 2005 tarihini taşımakta ancak Ekim ayı sonunda kamuoyunun ve parlamentonun bilgisine sunulmuş bulunmaktadır.

Tablo 6. Temel Makro Göstergeler

	2004			2005			2006	Artış Oranı
	Program	Gerçek.	Sapma (%)	Program	Gerç. Tahmini	Sapma (%)	Program	2006 / 2005
GSMH Büyümesi (%)	5,0	9,9	98,0	5,0	5,0	0,0	5,0	0,0
GSMH (Cari Fiy. Trilyon TL)	419.692	428.932	2,2	480.900	485.058	0,9	539.870	11,3
GSMH (Cari Fiy. Milyon \$)	261.700	299.500	14,4	298.400	357.700	19,9	380.600	6,4
GSMH Deflatörü (%)	11,9	9,5	-20,2	8,0	7,7	-3,8	6,0	-22,1
TEFE (Yüzde Değişme)								
Yıl Sonu	12,0	13,8	15,3	8,0	8,0	0,0	5,0	-37,5
Yıllık Ortalama	10,0	11,9	19,0	10,3	7,1	-31,1	7,3	2,8
TÜFE (Yüzde Değişme)								
Yıl Sonu	12,0	9,3	-22,3	8,0	8,0	0,0	5,0	-37,5
Yıllık Ortalama	13,7	10,6	-22,8	9,6	8,4	-12,5	6,8	-19,0
Dolar Kuru (\$/bin TL) (Ort.)	1.604,0	1.446,0	-9,9	1.628,0	1.356,0	-16,7	1.418,5	4,6
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-7,6	-15,5	103,9	-10,6	-21,3	101,2	-22,0	3,3
Cari İşlemler Dengesi/GSMH (%)	-2,9	-5,2	78,2	-3,6	-6,0	67,8	-5,8	-2,9
Dış Ticaret Dengesi	-23,5	-34,4	46,6	-33,0	-42,6	29,1	-45,4	6,6
İhracat (FOB, Milyar \$)	51,5	63,1	22,5	71,0	72,4	2,0	79,0	9,1
İthalat (CIF, Milyar \$)	75,0	97,5	30,1	104,0	115,0	10,6	124,4	8,2

Enflasyon hedefleri istikrar programıyla uyumlu bir şekilde 2006 yılı için yıl sonu hedefi olarak yüzde 5 düzeyinde öngörülmüştür. Son yıllarda enflasyondaki düşüşte, alınan ekonomik tedbirlerin yanısıra özellikle Türk Lirasının değer kazanması yönündeki gelişmenin belirleyici olduğu düşünülmektedir. Bu açıdan, gelecek yıllarda izlenecek kur politikasının ve cari açık baskısının fiyatlar konusundaki öngörülerini ve bütçe büyüklüklerini önemli ölçüde etkileyebileceği gözden uzak tutulmamalıdır.

Yukarıdaki tabloda genel hatları ortaya konan makro ekonomik çerçevenin altında 2006 yılı için hedeflenen kamu kesimi borçlanma gereği de açıklanmış bulunmaktadır. Buna göre, 2005 yılında kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'ya oran olarak yüzde 1'in altına düşeceği, 2006 yılında ise kamu kesiminin 0,74 oranında fazla vereceği öngörülmektedir. Bu fazlanın altında yatan nedenler şu şekilde sıralanabilir;

Gelecek yıllarda izlenecek kur politikasının ve cari açık baskısının fiyatlar konusundaki öngörülerini ve bütçe büyüklüklerini önemli ölçüde etkileyebileceği gözden uzak tutulmamalıdır.

Tablo 7. Kamu Kesimi Borçlanma Gereği (GSMH'ya Oran Olarak, Yüzde)

	2003	2004	2005 (GT)	2006 (P)
Konsolide Bütçe	11,27	7,06	3,09	2,45
Bütçe Dışı Fonlar	-0,17	-0,45	-0,49	-1,53
Döner Sermayeli İşletmeler	-0,31	-0,28	-0,21	-0,19
Merkezi Yönetim Borçlanma Gereği	10,79	6,33	2,39	0,73
Sosyal Güvenlik Kurumları	0,04	0,05	-0,04	0,00
İşsizlik Sigortası Fonu	-1,11	-1,02	-0,98	-0,89
Yerel Yönetimler	0,38	-0,10	-0,03	-0,06
Genel Yönetim Borçlanma gereği	10,10	5,26	1,34	-0,22
Kamu İktisadi Teşebbüsleri	-0,74	-0,57	-0,47	-0,53
Kamu Sektörü Borçlanma Gereği	9,36	4,69	0,87	-0,74

Faiz Hariç Kamu Kesimi Borçlanma Gereği	-7,54	-8,13	-7,35	-6,21
Program Tanımlı Faiz Dışı Açık (+)/Fazla (-) (IMF)	-6,63	-7,09	-6,31	-6,57

Kaynak: Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar, 2006 raporu verilerinden hareketle uluslararası standartlara (IMF, GFS 2001, ESA 95) uygun bir tanımlama paralelinde sınıflandırılmıştır.

- Öncelikle 2005 yılında konsolide bütçede faiz harcamalarındaki ciddi düşüşlerin 2006 yılında da etkisini sürdüreceği ve konsolide bütçe açığının yüzde 3'ün altına ineceği öngörülmektedir.
- Bu açığı telafi ederek kamu kesimi borçlanma gereğini fazlaya çeviren en önemli kalemin bütçe dışı fonlar olacağı anlaşılmaktadır. Bu kalemden yer alan özelleştirme fonunun gelirlerinde bir önceki yıla göre yaklaşık iki katı artış gözlemlenmektedir. Bunun da yıl içinde yapılacak özelleştirme tahsilatlarından kaynaklanacağı anlaşılmaktadır.
- Bunların dışında dikkati çeken bir kalem; işsizlik sigorta fonunun geçen yıllardaki eğilimini sürdürerek fazla vermeye devam etmesidir. Aslında, genelde gelirleri işveren katkılarında (devlet dahil) ve nakit fazlalarını piyasada değerlendirmekten kaynaklanan menkul kıymet gelirlerinden oluşan bu fon işsizliğin en yüksek noktalarda dolaştığı yıllarda dahi mevzuatından kaynaklanan nedenlerle kayda değer bir ödemede bulunmamıştır. Bu nedenle sürekli olarak fonksiyonunun tersine bir biçimde nakit fazlası vererek kamu dengesine görünürde bir katkı sağlamaya devam etmektedir.

Konsolide bütçe açığının yüzde 3'ün altına ineceği öngörülmektedir.

Kamu kesimi borçlanma gereğini fazlaya çeviren en önemli kalemin bütçe dışı fonlar olacağı anlaşılmaktadır.

- KİT'lerin de kamu dengesine pozitif katkıları diğer iki kalem kadar olmasa da devam etmektedir. 2006 yılında da KİT'lerin (TELEKOM ve TÛPRAŞ hariç) fazla verecekleri tahmin olunmaktadır. Ancak, bu fazlanın en çok katkı yapan kuruluşlar hariç olmak üzere ne şekilde ve hangi tedbirlerle sağlanacağı açık değildir. Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar raporunda bu konuda yorum yapmaya elverecek karşılaştırmalı bilgilerin bulunmamasını bir eksiklik olarak değerlendirmekteyiz.

Bütün bunların sonucunda IMF tanımlı (program tanımlı) faiz dışı fazlanın GSMH'nın yüzde 6,5'i olarak programlandığı anlaşılmaktadır. Bu fazlanın yüzde 5,1'inin konsolide bütçeden geleceği tahmin edilmektedir. Ancak, izleyen bölümde belirtildiği gibi bunun merkezi yönetim bütçesinde neye tekabül ettiği açık değildir.

III.2 2006 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi:

III.2.1 Bütçenin Kapsam Farkı Üzerine Bazı Önbulgular

2006 yılı bütçesi Anayasanın 161inci maddesi gereğince 17 Ekim 2005 tarihinde Parlamenteoya sunulmuştur. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 16, 17 ve 18 inci maddeleri çerçevesinde, bütçe tasarısı geçmiş yıllardan farklı olarak merkezi yönetim bütçe tasarısı olarak hazırlanmıştır.

Bütçe tasarısı ile birlikte Parlamenteoya bütçenin sunulması ve parlamenteoda genel kurulda görüşülmesi sürecine ilişkin Anayasa değişikliğini öngören tasarı da Meclise sunulmuştur. Yine 5018 sayılı kanunun bütçenin kapsamı, uygulaması ve kontrolü dahil bazı maddelerinin değiştirilmesine yönelik bir tasarı da bütçe tasarısının sunulmasından sonra Meclise verilmiştir.

2006 yılı merkezi yönetim bütçesi 174,34 milyar YTL tutarında toplam ödenek ve 156,85 YTL tutarında toplam bütçe geliri hedefi ile parlamenteoya sunulmuştur. Bütçe açığı ise 17,49 milyar YTL düzeyinde öngörülmüştür. Söz konusu bütçe büyüklükleri ile ilgili en göze çarpan ve analiz eksikliğine yol açtığı ifade edilen husus bütçe içine alınan bazı

kurum ve kuruluşlar nedeni ile bütçenin kalemlerinin geçmiş yıllarla karşılaştırma olanağının olmadığı yönündedir.

Bu ihtiyaca karşılık gelmek üzere ön değerlendirme raporumuzda eldeki mevcut verilerle bir karşılaştırma çalışması yapılmış bulunmaktaydı. Bilahare Maliye Bakanının bütçe sunuş konuşmasına ekli tablolarda ana kalemler itibarıyla bu karşılaştırma eski ve yeni bütçe tanımları üzerinden yer almış bulunmaktadır. Bizim yapmış olduğumuz çalışmanın harcamalar kısmı ile Maliye Bakanlığının açıklamış olduğu tabloların harcama kısımlarında yüzde 1'in altında (yüzde 0,3) bir fark bulunmaktadır. Ancak gelir kısmında iki yaklaşım arasında fark daha yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni, özel bütçeli kurumların gelirleri (II sayılı cetvel) ile düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirlerinin (III sayılı cetvel) bütçe tasarısının ikinci maddesinde "B Bütçe Gelirleri" cetvelinde gösterildiği ifadesi yer almasına rağmen, bu ifadenin aksine "B Bütçe Gelirleri " cetveli toplamına dahil edilmemesinden kaynaklanmıştır. Parlamentoya sunulan bütçe metni ile eki tablolar birbirleriyle uyumlu hazırlanmadan merkezi yönetim bütçesi parlamentoya sunulmuş gözükmektedir. Özel bütçeli kurumlar ile düzenleyici ve denetleyici kurumların gerekçeli gelir cetvelleri bütçe ile birlikte parlamentoya sunulmamıştır. Ekim ayı sonunda sunulan bütçe gerekçesinde ise sadece global rakamlar bazında bir sunum yapılmıştır.

*Parlamentoya
sunulan bütçe metni
ile eki tablolar
birbirleriyle uyumlu
hazırlanmadan
merkezi yönetim
bütçesi
parlamentoya
sunulmuş
gözükmektedir.*

Dolayısı ile hesaplarımızı yaparken özel bütçeli kuruluşlar ile düzenleyici kuruluşların gelirlerini parlamentoya eksik olarak sunulan bütçe dokümanları üzerinden yaptığımız için gelir tahminlerimiz Maliye Bakanlığınca sonradan açıklanan tablolardaki gelir tahminlerinin altında kalmıştır. Bunun sonucunda tarafımızdan yapılan ilk hesaplamada IMF tanımlı faiz dışı fazla, gelirlerin daha düşük hesaplanması nedeniyle yüzde 4,2 oranında tahmin edilmesine karşılık Maliye Bakanlığının hesabında bu oran yüzde 5,1 olarak gözükmektedir.

III.2.2 2006 Yılı Konsolide Bütçe ve Merkezi Yönetim Bütçe Büyüklükleri Üzerine Değerlendirmeler- Bütçe Önemli Bir Maliye Politikası Değişikliği Öngörüyor mu ?

Bütçenin kapsamlı bir değerlendirmesini yapmak amacıyla öncelikle Maliye Bakanlığının parlamentoya bütçe teslim edildikten yaklaşık iki hafta sonra sunduğu bütçe gerekçesi ve bakanın bütçe sunuş konuşması dokümanları çerçevesinde merkezi yönetim bütçesi önceki yıllar (konsolide bütçe) bazına çekilmiştir. Bütçenin değerlendirmesi esas olarak bu bazda yapılacaktır. Merkezi yönetim bütçesi yeni tanım ve farklılıklarıyla yine burada ele alınacaktır. Sonuçta da Bütçenin önceki yıllara oranla ve özellikle faiz ödemelerindeki düşmeden kaynaklanan tasarruf sonucunda gerçekten bir maliye politikası aracı olarak tasarlanıp tasarlanmadığı sorusuna yanıt aramaya çalışacağız.

2006 Bütçe Tasarısının Genel Büyüklükleri

2006 yılı konsolide bütçe büyüklüğü 157,27 milyar YTL ödenek teklifi ve 144,06 milyar YTL gelir tahmini ile birlikte parlamentoya sunulmuştur. Buna göre konsolide bütçe açığının 13,2 milyar YTL düzeyinde olması programlanmıştır.

Tablo 8. 2006 Bütçe Büyüklükleri: Önceki Yıllar Bazlı Düzeltilmiş Konsolide Bütçe

	milyon YTL						GSMH'ya Oranları						Yüzde Dağılım (%)					
	2002	2003	2004	2005 (B)	2005 (GT)	2006 (KB)	2002	2003	2004	2005 (B)	2005 (GT)	2006 (KB)	2002	2003	2004	2005 (B)	2005 (GT)	2006 (KB)
Bütçe Harcamaları	110.577	132.822	141.021	155.627	145.929	157.271	40,2	37,2	32,9	32,4	30,1	29,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Faiz Dışı Harcamalar	58.707	74.212	84.532	99.187	99.523	111.011	21,3	20,8	19,7	20,6	20,5	20,6	53,1	55,9	59,9	63,7	68,2	70,6
I. Personel ve Sosyal Güv. Primleri	21.423	28.160	32.972	36.237	36.066	40.527	7,8	7,9	7,7	7,5	7,4	7,5	19,4	21,2	23,4	23,3	24,7	25,8
II. Mal Ve Hizmet Alımları	9.685	10.987	12.684	14.438	14.120	15.930	3,5	3,1	3,0	3,0	2,9	3,0	8,8	8,3	9,0	9,3	9,7	10,1
III.Faiz Giderleri	51.871	58.609	56.488	56.440	46.406	46.260	18,9	16,4	13,2	11,7	9,6	8,6	46,9	44,1	40,1	36,3	31,8	29,4
IV.Cari Transferler	17.952	24.858	27.683	32.499	36.051	37.372	6,5	7,0	6,5	6,8	7,4	6,9	16,2	18,7	19,6	20,9	24,7	23,8
V.Sermaye Giderleri	7.161	7.446	8.050	10.071	9.807	10.737	2,6	2,1	1,9	2,1	2,0	2,0	6,5	5,6	5,7	6,5	6,7	6,8
VI.Sermaye Transferleri	156	194	437	1.088	1.514	2.184	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,4	0,1	0,1	0,3	0,7	1,0	1,4
VII.Borç Verme	1.790	2.295	2.669	2.805	1.965	3.279	0,7	0,6	0,6	0,6	0,4	0,6	1,6	1,7	1,9	1,8	1,3	2,1
VIII.Yedek Ödenekler	539	273	37	2.050		983	0,2	0,1	0,0	0,4	0,0	0,2	0,5	0,2	0,0	1,3	0,0	0,6
Toplam Gelirler	70.494	92.624	109.871	126.490	130.946	144.058	25,6	26,0	25,6	26,3	27,0	26,7	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A. Genel Bütçe Gelirleri	69.506	90.933	108.058	124.330	128.786	141.773	25,3	25,5	25,2	25,9	26,6	26,3	98,6	98,2	98,3	98,3	98,4	98,4
I-Vergi Gelirleri	54.534	76.671	90.077	106.617	107.041	118.320	19,8	21,5	21,0	22,2	22,1	21,9	77,4	82,8	82,0	84,3	81,7	82,1
Dolaylı	35.757	51.372	62.041	78.943	75.694	84.383	13,0	14,4	14,5	16,4	15,6	15,6	50,7	55,5	56,5	62,4	57,8	58,6
Dolaysız	18.776	25.299	28.036	27.675	31.347	33.937	6,8	7,1	6,5	5,8	6,5	6,3	26,6	27,3	25,5	21,9	23,9	23,6
II- Vergi Dışı Gelirler	12.909	12.807	17.065	17.239	19.390	20.810	4,7	3,6	4,0	3,6	4,0	3,9	18,3	13,8	15,5	13,6	14,8	14,4
III- Sermaye Gelirleri	172	187	161	342	2.201	2.269	0,1	0,1	0,0	0,1	0,5	0,4	0,2	0,2	0,1	0,3	1,7	1,6
IV- Alınan Bağışlar ve Yardımlar	1.891	1.267	755	132	154	374	0,7	0,4	0,2	0,0	0,0	0,1	2,7	1,4	0,7	0,1	0,1	0,3
B. Katma Bütçe Gelirleri	989	1.692	1.813	2.160	2.160	2.285	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	1,4	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6
Bütçe Dengesi	-40.083	-40.197	-31.150	-29.137	-14.984	-13.213	-14,6	-11,3	-7,3	-6,1	-3,1	-2,4						
Faiz Dışı Denge	11.788	18.412	25.338	27.303	31.423	33.047	4,3	5,2	5,9	5,7	6,5	6,1						
IMF Tanımlı Faiz Dışı Denge	6.644	17.954	21.934	24.048	23.492	27.543	2,4	5,0	5,1	5,0	4,8	5,1						
Toplam Faiz Ödemeleri	51.871	58.609	56.488	56.440	46.406	46.260												
Top. Faiz Öd./GSMH	18,9	16,4	11,7	11,7	9,6	8,6												
Top.Faiz Öd./Toplam Gelirler	73,6	63,3	51,4	44,6	35,4	32,1												
Top. Faiz Öd./Top. Vergi Gel.	95,1	76,4	62,7	52,9	43,4	39,1												

2006 yılında GSMH'ya oran olarak bütçe giderlerinin 2005 yılı gerçekleşme tahminine göre 1 puan düşerek yüzde 29,1 oranında gerçekleşmesi öngörülürken, bütçe gelirlerinin ise 0,3 puan düşerek yüzde 26,7 oranında gerçekleşmesi tahmin edilmektedir. Bütçe açığının ise faiz giderlerindeki düşmenin 2006 yılında da devam edeceği öngörüsüyle yüzde 2,4'e düşmesi beklenmektedir.

Maliye tanımlı faiz dışı dengenin GSMH'ya oranı yüzde 6,1 oranında, program tanımlı faiz dışı dengenin ise yüzde 5,1 oranında gerçekleşmesi programlanmıştır. Program tanımlı faiz dışı dengenin Maliye tanımlı dengeden düşük olması ise bilindiği ve 2005 yılında olduğu gibi esas olarak bütçe gelirleri arasında yer alan bazı gelirlerin program tanımına geçilirken düşülmesinden kaynaklanmaktadır. 2006 yılı bütçe faiz dışı dengesinin hesaplanmasında bütçe gelirlerinden düşülen kalemlerin (faiz gelirleri, kamu bankaları temettü gelirleri, madeni para basım gelirleri, özelleştirme gelirleri gibi) tutarlarının açıklanması ve geçmiş dönemlerden farklı olarak hesaplamada kullanılan metodolojide değişiklikler varsa bunların saydamlık açısından açıklanması gerekmektedir.

2005 yılı gerçekleşme tahminlerine baktığımızda, faizlerdeki düşmeden dolayı toplam giderlerin 9,7 milyar YTL daha düşük, toplam gelirlerin ise (esas olarak vergi dışı gelirlerdeki artış nedeniyle) 4,4 milyar YTL daha fazla gerçekleşmesi beklentisi nedeniyle bütçe dengesinin öngörülenden 14,1 milyar YTL daha düşük gerçekleşeceği tahmin edilmiştir. Bununla birlikte, program tanımlı denge açısından bakıldığında, hedefin GSMH'ya oran olarak yaklaşık 0,2 puan altında kalınacağı beklenildiği görülmektedir. Buna yol açan gelişme ise program tanımlı harcamaların program tanımlı gelirlerden çok daha yüksek oranda artacağı öngörülmüş olmasıdır.

Parlamentoya 17 Ekim tarihinde sunulan merkezi yönetim bütçesine izleyen tablo çerçevesinde baktığımızda, toplam giderlerin GSMH'ya oran olarak yüzde 32,3, toplam gelirlerin ise yüzde 24,5 oranında hedeflendiği görülmektedir. Merkezi yönetim bütçe gelir gider farkının konsolide bütçe gelir gider farkına ilavesi GSMH'ya oran cinsinden yüzde 0,1'in altında çıkmaktadır. Gelir ve harcamaların GSMH'ya oran olarak ortalama yüzde 3

Maliye tanımlı faiz dışı dengenin GSMH'ya oranı yüzde 6,1 oranında, program tanımlı faiz dışı dengenin ise yüzde 5,1 oranında gerçekleşmesi programlanmıştır.

oranında artarken, açığın hemen hemen aynı büyüklükte kalmasının nedeni yerel yönetimlerle fonlara aktarılan gelirlerin hem gelir hem de gider bütçelerinde gösterilmeye başlanmasıdır.¹

Tablo 9. 2006 Merkezi Yönetim Bütçesi

	milyar YTL			GSMH'ya Oranları		
	Kons. Bütçe	İlave Kur.	Merkezi Yönetim	Kons. Bütçe	İlave Kur.	Merkezi Yönetim
Toplam Bütçe Giderleri	157,3	17,1	174,3	29,1	3,2	32,3
Faiz Dışı Harcamalar	111,0	17,1	128,1	20,6	3,2	23,7
Personel Giderleri	35,6	0,4	36,0	6,6	0,1	6,7
Sosyal Güvenlik Prim Ödemeleri	4,9	0,1	5,0	0,9	0,0	0,9
Mal ve Hizmet Alımları	15,9	1,8	17,7	3,0	0,3	3,3
Faiz Gideri	46,3	0,0	46,3	8,6	0,0	8,6
Cari Transferler	10,1	11,8	21,8	6,9	2,2	9,1
Sermaye Giderleri	10,7	1,7	12,5	2,0	0,3	2,3
Sermaye Transferleri	2,2	-0,4	1,8	0,4	-0,1	0,3
Borç Verme	3,3	1,0	4,3	0,6	0,2	0,8
Yedek	1,0	0,7	1,7	0,2	0,0	0,3
Bütçe Gelirleri	144,1	16,9	160,9	26,7	3,1	29,8
Vergi Gelirleri	118,3	13,9	132,2	21,9	2,6	24,5
Vergi Dışı Gelirler	20,8	1,2	22,0	3,9	0,2	4,1
Sermaye Gelirleri	2,3	0,0	2,3	0,4	0,0	0,0
Alınan Bağış ve Yardımlar	0,4	0,0	0,4	0,1	0,0	0,0
Katma Bütçe Gelirleri	2,3	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0
Özel Bütçeli İdareler	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0	0,5
Üst Kurullar	0,0	1,1	1,1	0,0	0,0	0,2
Bütçe Dengesi	-13,2	-0,2	-13,4	-2,4	0,0	-2,5

Bütçe Harcamaları: Konsolide Bütçe Bazlı

Konsolide bütçe bazlı ödenekler 2006 yılında 2005 gerçekleşme tahminine göre yüzde 7,8, faiz dışı harcamalar ise yüzde 11,5 oranında artışla parlamentoya sunulmuştur. 2006 yılı ödenek tekliflerine alt harcama ayrımları itibarıyla bakıldığında harcamalardaki artışların oldukça farklı bir şekilde dağıldığı görülmektedir.

¹ Bu konuya ilişkin olarak Ağustos 2005 raporunda yer alan kutu 2'de yerel yönetimlere aktarılan gelirlerin uluslararası standartlara göre ne şekilde gösterilmesi gerektiği konusunda bir değerlendirme yapılmış ve Maliye Bakanlığının çıkarmış olduğu bütçe talimatının bu yönde revize edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bakanlığın 2006 yılı merkezi yönetim bütçesinde bizim uyarılarımızı da dikkate alarak yerel yönetimlere aktarılan gelirlerinin gösterimi konusunda uluslararası standartlara uygun bir uygulamaya geçtiği düşünülmektedir.

Programlanan GSMH düzeyine göre toplam bütçe ödenekleri 2005 yılına göre yaklaşık 1 puan düşerken, faiz dışı giderlerin ise çok az artarak yüzde 20,56'ya çıkması öngörülmektedir.

Ekonomik sınıflandırmaya göre faiz dışı ödenek tekliflerinde görülen harcamalara ana başlıklar itibarıyla bakarsak:

- Personel ödenekleri (prim ödemeleri dahil) ortalama faiz dışı harcamalardaki artışın biraz üzerinde çıkmaktadır. GSMH'ya oran olarak personel giderlerinin 2005 yılı bütçe ödeneklerine göre küçük de olsa bir düşme göstermesinin nedeni Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün il Özel İdarelerine devredilmesi nedeniyle işçilik ödemelerinin personel harcamalarından çıkarılıp cari transferlere aktarılmasıdır.
- Mal ve hizmet alımları da ortalama artışın üzerinde öngörülmüştür. Sağlık harcamaları ortalama yüzde 5 oranında artarken, savunma ve güvenlik ile diğer kuruluşların mal ve hizmet alımlarının yüzde 15 oranında artması programlanmıştır. Bütçe kapsamında sağlık harcamalarının ortalama yüzde 5 oranında artışta tutulması sağlık harcamalarına yönelik olarak ciddi tedbirlerin hayata geçmesi ile mümkün görülmektedir. Özellikle 2005 yılında 2004 yılına göre artışın yıl başında yüzde 12,9 oranında olması öngörülmüşken gerçekleşme tahmininde bu oranın yüzde 22,5 düzeyine revize edilmesi nedeniyle yaşanan sapma bu tespiti daha doğru kılmaktadır.
- Bütçenin yumuşak karnı cari transfer kalemidir. 2005 yılında bir önceki yıla göre yüzde 30 oranında artan cari transferler toplamının 2006 yılında 3,7 oranında artması öngörülmüştür. Cari transferler toplamının reel olarak düşmesine neden olan temel alt kalemler; Bağ-Kur'a ve özellikle SSK'ya yapılacak olan transferlerdeki nominal azalma ile tarımsal destekleme ödemelerinin yüzde 4,9 gibi ortalama artışın oldukça altında öngörülmesidir. Yine Kredi Yurtlar Kurumuna bütçeden yapılacak olan transferlerin de reel olarak azaltılması programlanmıştır. SSK ve Bağ-Kur'un gerek sağlık harcamaları gerekse prim gelirleri tahsilatındaki problemlerin 2006 yılı içinde ne şekilde çözüleceği 2006 bütçe hedeflerinin öngörüldüğü gibi tutturulması açısından oldukça önemli görülmektedir. Yine, tarımsal destekleme ödemelerinin öngörüldüğü şekilde düşük tutulmasını hükümetin ne düzeyde sürdürebileceği de ayrı bir sorun alanı olarak görülmelidir.

Personel ödenekleri ortalama faiz dışı harcamalardaki artışın biraz üzerinde çıkmaktadır.

Mal ve hizmet alımları da ortalama artışın üzerinde öngörülmüştür.

Bütçenin yumuşak karnı cari transfer kalemidir.

Tablo 10. 2006 Yılı Düzeltilmiş Bütçe Ödenek Tahminleri: Geçmiş Yıllarla Karşılaştırılabilir Bazda

	milyon YTL				GSMH'ya Oranları				Yüzde Artış		
	2004	2005 (B)	2005 (GT)	2006 (B)	2004	2005 (B)	2005 (GT)	2006 (B)	2005 (B)	2005 (GT)	2006 (B)
BÜTÇE HARCAMALARI	141.021	155.627	145.929	157.271	32,88	32,36	30,08	29,13	10,4	3,5	7,8
FAİZ DIŞI HARCAMALAR	84.532	99.187	99.523	111.011	19,71	20,63	20,52	20,56	17,3	17,7	11,5
I. PERSONEL ve SOSYAL GÜVENLİK PRİMLERİ	32.972	36.237	36.066	40.477	7,69	7,54	7,44	7,50	9,9	9,4	12,2
II. MAL VE HİZMET ALIMLARI	12.684	14.438	14.120	15.930	2,96	3,00	2,91	2,95	13,8	11,3	12,8
Sağlık	3.075	3.472	3.766	3.960	0,72	0,72	0,78	0,73	12,9	22,5	5,2
Savunma ve Güvenlik	5.998	7.359	6.782	7.845	1,40	1,53	1,40	1,45	22,7	13,1	15,7
Diğer Mal ve Hizmet Alımları	3.611	3.607	3.572	4.125	0,84	0,75	0,74	0,76	-0,1	-1,1	15,5
III.FAİZ GİDERLERİ	56.488	56.440	46.406	46.260	13,17	11,74	9,57	8,57	-0,1	-17,8	-0,3
İç Borç Faizi	50.432	49.040	39.906	39.460	11,76	10,20	8,23	7,31	-2,8	-20,9	-1,1
Dış Borç ve Diğer Faiz Ödemeleri	6.057	7.400	6.500	6.800	1,41	1,54	1,34	1,26	22,2	7,3	4,6
IV.CARİ TRANSFERLER	27.683	32.499	36.051	37.371	6,45	6,76	7,43	6,92	17,4	30,2	3,7
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Transferler	19.036	21.474	23.446	23.285	4,44	4,47	4,83	4,31	12,8	23,2	-0,7
Emekli Sandığı	7.943	8.889	8.889	9.835	1,85	1,85	1,83	1,82	11,9	11,9	10,6
SSK	5.757	6.592	7.710	6.700	1,34	1,37	1,59	1,24	14,5	33,9	-13,1
BAĞKUR	5.336	5.993	6.847	6.750	1,24	1,25	1,41	1,25	12,3	28,3	-1,4
İşsizlik Sigortası	440	524	499	600	0,10	0,11	0,10	0,11	19,0	13,3	20,2
KİT Görev Zararları	388	465	492	670	0,09	0,10	0,10	0,12	19,8	26,8	36,2
Yerel Yönetimlere Transferler	50	52	1.294	1.660	0,01	0,01	0,27	0,31	4,0	2.488,0	28,3
Tarımsal Destekleme	3.084	3.457	3.813	4.000	0,72	0,72	0,79	0,74	12,1	23,6	4,9
Pamuk ve Diğer Ürünler	364	590	1.089	1.135	0,08	0,12	0,22	0,21	62,0	198,9	4,2
Hayvancılık	209	198	270	550	0,05	0,04	0,06	0,10	-5,3	29,2	103,7
Tarımsal Destekleme	2.480	2.620	2.421	2.240	0,58	0,54	0,50	0,41	5,7	-2,4	-7,5
Doğrudan Gelir	2.480	2.620	1.675	1.920	0,58	0,54	0,35	0,36	5,6	-32,5	14,6
Tarım Reformu Uygulama Projesi	31	49	33	75	0,01	0,01	0,01	0,01	58,1	6,5	127,3
Emeklilere Vergi İadesi	710	1.293	1.350	1.500	0,17	0,27	0,28	0,28	82,2	90,3	11,1
Kredi Yurtlar	834	1.175	1.106	1.200	0,19	0,24	0,23	0,22	40,9	32,6	8,5
Diğer	3.141	4.059	4.051	4.456	0,73	0,84	0,84	0,83	29,2	29,0	10,0
V.SERMAYE GİDERLERİ	8.050	10.071	9.807	10.737	1,88	2,09	2,02	1,99	25,1	21,8	9,5
VI.SERMAYE TRANSFERLERİ	437	1.088	1.514	2.184	0,10	0,23	0,31	0,40	148,8	246,3	44,3
VII.BORÇ VERME	2.669	2.805	1.965	3.279	0,62	0,58	0,41	0,61	5,1	-26,4	66,9
KİT Sermaye	949	895	890	1.940	0,22	0,19	0,18	0,36	-5,7	-6,2	118,0
Risk Hesabı	485	1.100	400	600	0,11	0,23	0,08	0,11	127,0	-17,5	50,0
Diğer	1.236	810	675	739	0,29	0,17	0,14	0,14	-34,5	-45,4	9,5
VIII.YEDEK ÖDENEKLER	37	2.050	0	1.033	0,01	0,43	0,00	0,19			

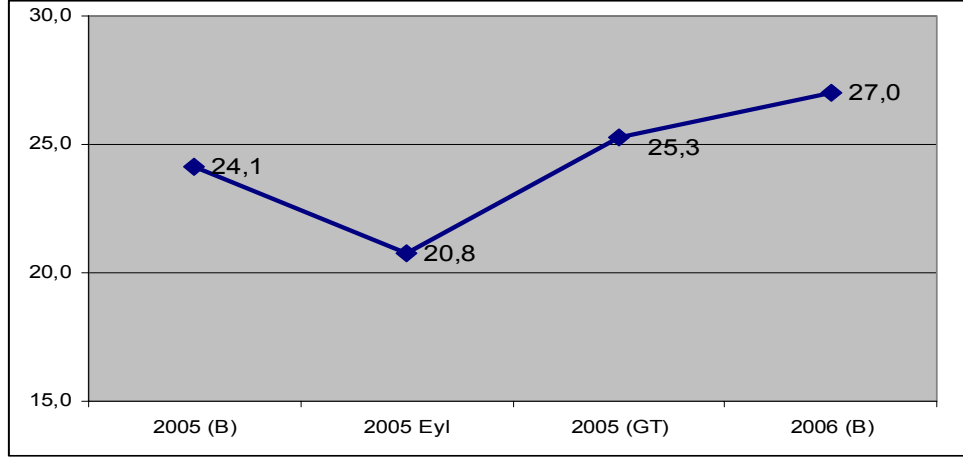
Bütçe yatırımlarının tekrar GSMH'ya oran olarak % 2'nin altına düşürülmesi programlanmıştır. Yatırımlara ilişkin bu türden bir politika tercihi mali uyumda kalite sorunun devamı niteliğinde görülebilir.

- 2005 yılında yatırımların yüzde 30'yakın oranda artması beklenirken 2006 yılında yüzde 10 oranında artmasının öngörülmesi neticesinde bütçe yatırımlarının tekrar GSMH'ya oran olarak yüzde 2'nin altına düşürülmesi programlanmıştır. Yatırımlara ilişkin bu türden bir politika tercihi mali uyumda kalite sorunun devamı niteliğinde görülebilir. Mali İzleme Raporlarımızın ilerideki sayılarında 2006 Bütçesinin devletin temel fonksiyonları açısından değerlendirmesi ayrıca yapılacaktır.
- Sermaye transferleri kaleminde son dönemde yaşanan artışın temel nedeni Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün il Özel İdarelerine devredilmesi suretiyle bu kurumun yatırımları için bütçede yer alan ödeneklerin ilgili yerel yönetimlere devredilmesidir. 2006 yılında da bu uygulamanın köyleri de (Köyleri Destekleme Projesi) kapsayacak şekilde artarak devam etmesi öngörülmüştür. Köy Hizmetleri kapatılmış olmakla birlikte bu kuruma ilişkin harcamalar yine bütçeden bu defa transfer olarak devam etmektedir.
- KİT transferlerindeki sıçramanın etkisiyle 2006 yılında borç verme kaleminde yüzde 70'e yakın bir artış öngörülmüştür. KİT transferlerinde yaşanacak olan yüzde 100'ün üzerindeki artışın hangi politikanın uygulamaya konmasının bir sonucu olduğu ve diğer kurumsal yapıların mali dengelerini nasıl etkileyeceği 2006 yılı bütçe uygulamasında önemli bir konu olacaktır.

2006 yılı bütçesinde faiz dışı giderler özellikle cari transferler kaleminde öngörülen mali tedbirlere rağmen az da olsa reel olarak bir yükselme içindedir. Faiz dışı giderler içinde en büyük pay personel giderleri ile bütçe dışı kurum ve kişilere aktarılan kaynağı gösteren cari transferlere aittir. Bu iki kalem toplam faiz dışı giderlerin yüzde 70,2'sini oluşturmaktadır. 2005 yılında bu iki kalemin toplamının yüzde 72,5 oranında gerçekleşeceği dikkate alındığında, başta sosyal güvenlik kurumları olmak üzere hükümetin henüz açıklamadığı mali tedbirlerin önemli bir kısmının cari transferler altındaki kalemler üzerinde olacağı buradan da anlaşılmaktadır.

Bütçe ödeneklerinin bu şekilde dağılımına bakıldığında, mali izleme raporlarının başından beri takip ettiğimiz hükümetin esnekliğe sahip olduğu harcamalar ile esnekliğe sahip olmadığı harcamaların oranı konusunda şöyle bir grafik ile karşılaşıldığını söyleyebiliriz.

Grafik 4. Esnekliğe Sahip Bütçe Harcamalarının Toplam Harcamalar İçindeki Payı (%)

Bu grafiğe göre, hükümetin 2006 yılında maliye politikası tercihlerinde esnekliğe sahip olduğu harcamalar lehine bir dönüşüm gözlemlenmektedir. 2005 yılı başında bu harcamaların oranı yüzde 24 iken, 2005 yılı tahminlerine göre bu oranin yüzde 25 civarında olması öngörülmektedir. Ancak, yıl başından bu yana hükümetin amaçladığı maliye politikası uygulamasını gerçekleştirmediği ve başta sosyal güvenlik olmak üzere esnekliğe sahip olunmayan harcamalara öncelik verdiği görülmektedir. Bunun sonucunda, bu oran yüzde 20’ler civarına inmiştir. Faizlerde gözlemlenen düşüslere rağmen bu oranin tekrar eski seviyesine nasıl çıkacağı 2005 yılının geri kalan kısmında açık değildir. 2006 yılı için ise bütçe içinde esnekliğin olduğu harcamaların payının faiz ödeneklerindeki düşüşün de etkisiyle toplam harcamaların yüzde 27’sine ulaşması öngörülmektedir. Hükümet bu anlamda esnekliğin olmadığı harcamalarda tasarruf yaparak şimdiye kadar kısıntıya gittiği alanlarda rahatlatma sağlayacak bir maliye politikası seçeneğine yönelmiş gözükmektedir. Bu tercihin uygulamada hangi politika tedbirleri ile sağlanacağı konusu ise alınacak tedbirlerin IMF ile müzakereler sonrasında kamuoyuna açıklanması halinde daha sağlıklı olarak değerlendirilebilecektir.

Hükümetin 2006 yılında maliye politikası tercihlerinde esnekliğe sahip olduğu harcamalar lehine bir dönüşüm gözlemlenmektedir.

Bu tercihin uygulamada hangi politika tedbirleri ile sağlanacağı konusu ise alınacak tedbirlerin IMF ile müzakereler sonrasında kamuoyuna açıklanması halinde daha sağlıklı olarak değerlendirilebilecektir.

Sonuç olarak; maliye politikasının odak noktası olan bütçe uygulamasında temel sorun alanlarının başında, çeşitli toplumsal kesimlerin harcamaların artırılmasına yönelik ortaya koyacağı baskı ile istikrar programları

uygulaması nedeniyle ertelenmiş olan bir kısım harcamaların yaratacağı ihtiyacın yeni programda ne şekilde yansıtacağı gelmektedir.

Bütçe Gelirleri: Konsolide Bütçe Bazlı

Bütçe gelirleri 2006 yılında yüzde 10 artış olacak şekilde tahmin edilmiştir. Toplam bütçe gelirlerinin yüzde 82'sini oluşturan vergi gelirleri tahsilatındaki artış oranı ise yüzde 10,5 oranında öngörülmüştür. Bu çerçevede, 2006 yılında toplam bütçe gelirlerinin GSMH'ya oranı yüzde 26,7 oranı ile 2005 bütçe tahminin 0,3 puan altında ama önceki yıl gerçekleştirmelerinin ise üstünde programlanmıştır.

Özellikle son iki yılda program tanımlı gelir ile bütçe hesaplarında raporlanan gelir arasındaki farklılığın artması nedeniyle vergi gelirlerindeki gelişimi izlemek daha önemli hale gelmiştir.² Vergi gelirleri tahsilatının ise bütçe gelirlerine benzer şekilde GSMH'ya oran olarak 2005 yılı bütçe tahminin düzey olarak altında, geçmiş yıl tahminlerinin ise üstünde gerçekleşmesi beklenmektedir. Ulusal gelirin yükselmesiyle birlikte vergi tahsilatlarının GSMH'ya oranlarının artması aslında sabit fiyatlarla bakıldığında vergi tahsilatının reel olarak daha da yükseldiğini ortaya koymaktadır.

Dolaylı, dolaysız vergi tahsilatı açısından bakıldığında; 2006 yılında da dolaylı vergilerin ağırlığının devam ettiği görülmektedir. İzleyen tabloda dolaylı ve dolaysız vergilerin hesaplanmasında son dönemde Maliye Bakanlığının vergilerin sınıflandırmasında yaptığı değişikliklere göre hesaplanmış değerleri verilmektedir.³ Buna göre 2006 yılında dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payının yüzde 71,3 oranında olması öngörülmektedir (yeni sunuma göre bu oran yüzde 69,1 olmaktadır). 2005 yılı bütçesinde dolaylı vergilerin yüzde 74 düzeyinde

² 2005 yılı sonunda program tanımlı gelir ile Maliye tanımlı gelir arasındaki farklılığın yaklaşık 9 milyar YTL'ye ulaşması tahmin edilmektedir (GSMH'ya oran olarak yüzde 1,85). 2005 Eylül sonu itibarıyla bu fark 6 milyar YTL'yi aşmıştır.

Bu konuda ayrıntılı değerlendirmeler için Haziran 2005 raporu başta olmak üzere geçmiş ay mali izleme raporlarına bakılabilir.

³ Maliye Bakanlığı 2004 yılında Analitik Bütçe uygulamasına geçtiği dönemde vergi gelirlerinin sınıflandırmasını ve raporlamasını (red ve iadelerin düşülmesi gibi) kapsamlı bir şekilde değiştirmişti. (Bu konuda kapsamlı değerlendirme için bkz; Sivil Toplum Bütçeyi İzliyor-TESEV, www.tesev.org.tr, 2004). Maliye Bakanlığı bu kapsamlı revizyon sonrasında 2006 yılı bütçe tasarısını sunarken vergilerin sınıflandırmasını yeniden değiştirmiş, motorlu taşıtlar vergisini mal ve hizmetler üzerinden alınan vergiler arasından çıkararak tekrar servet üzerinden alınan vergiler arasında göstermeye başlamıştır. Bu konuda bakanlığın neden böyle bir uygulama değişikliğine gittiğine dair açıklamayı kamuoyu ile paylaşması gerektiği düşünülmektedir.

Dolaylı, dolaysız vergi tahsilatı açısından bakıldığında; 2006 yılında da dolaylı vergilerin ağırlığının devam ettiği görülmektedir.

olması öngörülmüştü. Gerçekleşme tahmini 70,7 dir. Dolaylı vergilerin toplam vergiler içinde ağırlıklı olması vergi politikasının tarafsız olması ilkesi açısından savunulsa bile gerek oransal dağılımın hızla değişmesi gerekse OECD ülkeleriyle karşılaştırıldığında Türkiye'nin sahip olduğu oranının en yüksek düzeyde olması ve gelir dağılımı probleminin varlığında uygulanan maliye politikasının kalitesini tartışmalı bir noktaya getirmektedir (ayrıntılı değerlendirme için bkz Haziran 2005 Raporu kutu 2).

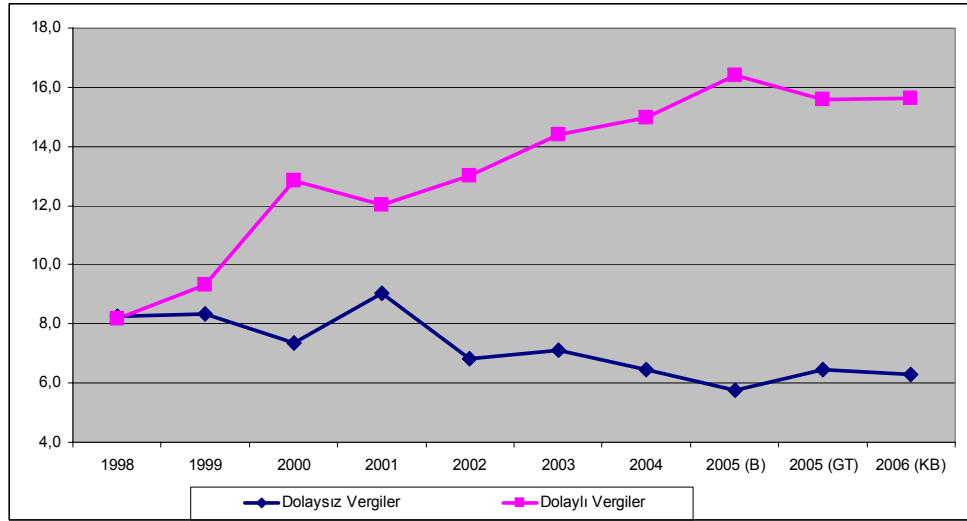
Tablo 11. Konsolide Bütçe Vergi Gelirlerinin Dolaylı Dolaysız Vergi Ayrımında Gelişimi (%)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 (B)	2005 (GT)	2006 (KB)
İlk Tanım (2004 Analitik Bütçe)										
Toplam Vergi Tahsilatı	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolaysız Vergiler	50,3	47,2	36,5	42,9	34,4	33,0	30,2	26,0	29,3	28,7
Dolaylı Vergiler	49,7	52,8	63,5	57,1	65,6	67,0	69,8	74,0	70,7	71,3
2006 Revizyonu										
Toplam Vergi Tahsilatı	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolaysız Vergiler	51,0	48,1	37,3	44,0	35,7	34,6	32,3	27,9	31,5	30,9
Dolaylı Vergiler	49,0	51,9	62,7	56,0	64,3	65,4	67,7	72,1	68,5	69,1

Kaynak: Maliye Bakanlığı verleri ve 2006 yılı bütçe dökümanları çerçevesinde tarafımızdan hesaplanmıştır

Dolaylı vergilerin istikrar programının uygulandığı dönemde GSMH'ya oran olarak büyüklüğü 2006 yılı bütçe öngörülerine göre ortalama yüzde 90 oranında artarken, dolaysız vergilerin büyüklüğü ise ortalama yüzde 23 oranında düşmüştür. Bu değişimi izleyen grafikten açık bir biçimde görmek mümkündür.

Grafik 4. Konsolide Bütçe Vergi Gelirlerinin Dolaylı Dolaysız Vergi Tahsilatının GSMH'ya Oranlarının Gelişimi

2006 yılı bütçe vergi gelirleri tahminlerine önceki yıllar bazında düzeltilmiş olarak hazırlanmış izleyen tablo çerçevesinde bakıldığında aşağıdaki temel tespitlerde bulunulmuştur:

- Gelir üzerinden alınan vergilerin 2006 yılında artış oranının yüzde 9,1 oranında olması tahmin edilmiştir. Kurumlar vergisinde planlanan yüzde 12,2 artış bu oranın daha da aşağıya düşmesinin önüne geçmiştir. Buna rağmen gelir üzerinden alınacak vergilerin yüzde 5,98 oranı ile 2005 yılı gerçekleşme tahmininin altında gerçekleşeceği öngörülmüştür.
- Mülkiyet üzerinden alınan vergilerde 2005 yılına göre 2006 yılında reel bir düşme beklenmektedir. Bir önceki yılın gerçekleşme tahminine göre yüzde 7,4 oranında bir azalış söz konusudur. Burada tabloda dikkat edilmesi gereken nokta motorlu taşıtlar vergisinin 2006 öncesinde olduğu gibi dahilde alınan mal ve hizmet vergileri içinde gösterilmiş olmasıdır.
- Dahilde alınan mal ve hizmet vergilerinin artış oranı genel artış oranının çok az üzerindedir. GSMH'ya oran olarak 2006 yılında öngörülen yüzde 10,6 oranı 2005 yılı gerçekleşme tahmini ile hemen hemen aynı düzeydedir. Alt dağılımlarına baktığımızda ise KDV ve ÖTV tahsilat tahminlerindeki artış oranının ortalamanın altında özel

iletişim vergisi gibi diğer mal ve hizmetler üzerinden alınan vergilerin ise ortalamanın oldukça üstünde gerçekleşeceği öngörülmektedir.

- Özel iletişim ve motorlu taşıtlar vergisinden beklenen gelir enflasyon artı büyümenin üzerinde bir artış oranına karşılık gelmektedir. Bunun anlamı ise eğer özel iletişime konu olan hizmetlerin fiyatlama ve vergi tahsilatı performansında bir değişiklik olmayacağı varsayımında özel iletişime yönelik vergi politikası uygulamasında yeni tedbirlerin gündeme gelebileceğidir.

Eęer özel iletişime konu olan hizmetlerin fiyatlama ve vergi tahsilatı performansında bir değişiklik olmayacağı varsayımında özel iletişime yönelik vergi politikası uygulamasında yeni tedbirlerin gündeme gelebileceğidir.

Tablo 12. 2006 Yılı Düzeltilmiş Bütçe Gelir Tahminleri: Geçmiş Yıllarla Karşılaştırılabilir Bazda

	milyon YTL				GSMH'ya Oranları				Yüzde Artış		
	2004	2005 (B)	2005 (GT)	2006 (KB)	2004	2005 (B)	2005 (GT)	2006 (KB)	2005 (B)	2005(GT)	2006(KB)
Toplam Gelirler	111.792	126.490	130.946	144.058	26,06	26,30	27,00	26,68	13,1	17,1	10,0
A. Genel Bütçe Gelirleri	109.979	124.330	128.786	141.773	25,64	25,85	26,55	26,26	13,0	17,1	10,1
I-Vergi Gelirleri	91.995	106.617	107.041	118.320	21,45	22,17	22,07	21,92	15,9	16,4	10,5
A-Gelir, Kar ve Sermaye Kazanç. Üz. Al. Ver.	26.375	26.408	29.590	32.295	6,15	5,49	6,10	5,98	0,1	12,2	9,1
Gelir Vergisi	17.844	18.413	20.179	21.739	4,16	3,83	4,16	4,03	3,2	13,1	7,7
Kurumlar Vergisi	8.531	7.995	9.411	10.556	1,99	1,66	1,94	1,96	-6,3	10,3	12,2
B-Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.376	1.267	1.773	1.642	0,32	0,26	0,37	0,30	-7,9	28,9	-7,4
Arazi, Veraset ve İntikal Vergisi	55	80	80	90	0,01	0,02	0,02	0,02	45,9	45,9	12,5
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	1.423	1.190	1.693	1.552	0,33	0,25	0,35	0,29	-16,4	19,0	-8,3
C-Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	43.071	53.586	51.677	57.389	10,04	11,14	10,65	10,63	24,4	20,0	11,1
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	11.760	13.825	12.725	14.450	2,74	2,87	2,62	2,68	17,6	8,2	13,6
Özel Tüketim Vergisi	27.070	34.562	33.448	36.364	6,31	7,19	6,90	6,74	27,7	23,6	8,7
Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin ÖTV	15.751	20.582	19.933	20.660	3,67	4,28	4,11	3,83	30,7	26,5	3,6
Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin ÖTV	2.541	2.548	3.612	3.971	0,59	0,53	0,74	0,74	0,3	42,2	9,9
Kolalı Gazoz Alkollü İç. ve Tüt. Mam. İlişkin ÖTV	8.383	10.547	9.309	11.020	1,95	2,19	1,92	2,04	25,8	11,0	18,4
Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin ÖTV	395	885	594	713	0,09	0,18	0,12	0,13	123,8	50,2	20,0
Mal. Kullanımı,Kullanım İzni veya Faal.Bul. İz.Al.Vergiler	1.935	2.100	2.304	2.672	0,45	0,44	0,47	0,49	8,6	19,1	16,0
Motorlu Taşıt Vergisi	1.932	2.100	2.304	2.672	0,45	0,44	0,47	0,49	8,7	19,2	16,0
Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer Vergiler	2.307	3.099	3.200	3.903	0,54	0,64	0,66	0,72	34,4	38,7	22,0
Özel İletişim Vergisi	2.016	2.875	2.975	3.653	0,47	0,60	0,61	0,68	42,6	47,6	22,8
Şans Oyunları Vergisi (5035 S.K.)	210	250	225	250	0,05	0,05	0,05	0,05	19,1	7,2	11,1
D- Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Al. Vergiler	16.936	20.314	19.006	21.495	3,95	4,22	3,92	3,98	19,9	12,2	13,1
Gümrük Vergileri	1.213	1.535	1.393	1.577	0,28	0,32	0,29	0,29	26,5	14,8	13,2
İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	15.657	18.700	17.548	19.843	3,65	3,89	3,62	3,68	19,4	12,1	13,1
Uluslararası Tic. ve Muamelelerden Al. Diğ.Vergiler	66	85	65	75	0,02	0,02	0,01	0,01	28,0	-2,1	15,4
E- Diğer Vergiler	1.974	2.368	2.183	2.405	0,46	0,49	0,45	0,45	19,9	10,6	10,2
Damga Vergisi	2.146	2.350	2.133	2.355	0,50	0,49	0,44	0,44	9,5	-0,6	10,4
F- İdari Harçlar ve Ücretler, Sanayi Dışı Arizi Satışlar	2.262	2.674	2.813	3.094	0,53	0,56	0,58	0,57	18,2	24,3	10,0
II- Vergi Dışı Gelirler	17.065	17.239	19.392	20.810	3,98	3,58	4,00	3,85	1,0	13,6	7,3
Teşebbüs ve Mülkiyet Geliri	1.097	1.285	1.428	1.730	0,26	0,27	0,29	0,32	17,1	30,1	21,1
Mali Olmayan Teşekkül ve Kamu Mali Kur. Gel.	3.503	3.780	3.459	6.072	0,82	0,79	0,71	1,12	7,9	-1,2	75,5
Diğer Mülkiyet Gelirleri	3.916	3.475	5.320	2.340	0,91	0,72	1,10	0,43	-11,3	35,9	-56,0
Para Cezaları ve Cezalar	2.126	1.600	1.675	2.220	0,50	0,33	0,35	0,41	-24,7	-21,2	32,5
Çeşitli Vergi Dışı Gelirler	3.996	4.840	5.336	5.505	0,93	1,01	1,10	1,02	21,1	33,5	3,2
Kişİ ve Kurumlardan Alınan Paylar ve Diğer	1.953	1.856	2.310	3.090	0,46	0,39	0,48	0,57	-5,0	18,3	33,8
III- Sermaye Gelirleri	164	342	2.199	2.269	0,04	0,07	0,45	0,42	109,3	1.244,1	3,2
Sabit Sermaye Varlıklarının Satışı	29	150	152	162	0,01	0,03	0,03	0,03	413,2	420,0	6,6
Arazi ve Maddi olmayan Varlıkların Satışı	132	200	2.052	2.110	0,03	0,04	0,42	0,39	51,7	1.456,1	2,8
IV- Alınan Bağışlar ve Yardımlar	755	132	154	374	0,18	0,03	0,03	0,07	-82,5	-79,7	143,6
B. Katma Bütçe Gelirleri	1.813	2.160	2.160	2.285	0,42	0,45	0,45	0,42	19,1	19,1	5,8

- ÖTV'nin alt dağılımı da farklı bir gelişme çizgisine sahiptir. Kolalı gazoz ve alkollü içeceklerden tahsil edilmesi öngörülen ÖTV'nin bir önceki yıl tahmininde olduğu gibi ortalama artışın oldukça üzerinde olması beklenmektedir. 2005 yılında bu mallardan beklenen ÖTV'nin bütçe tahmininin altında gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu durum aslında yıl içinde özellikle şarap başta olmak üzere alkollü içkiler üzerinden alınan ÖTV oranlarının son dönemde yüzde 300'lere yaklaşan oranlarda artırılmasının beklenen vergi hasıla artışını sağlamadığının iyi bir göstergesidir. Vergi oranlarının piyasa koşullarının gerektirdiği makul oranların üzerinde artırılması aslında bu sektörde kayıt dışılığın artmasına neden olmuştur diye düşünülmektedir.

Dayanıklı tüketim ve diğer mallara ilişkin ÖTV tahsilatı da 2005 yılı için programlanan tutarın altında tahmin edilmektedir. Hedeflenen tutarın yüzde 67,7'sinin tahsil edilmesi beklenmektedir. Yıl başında tahminin olması gerekenden yüksek tutulması yanında geçmiş dönemlerde bu listede yer alan ÖTV tahsilatlarındaki reel artışın oldukça yüksek oranlara ulaşmasının böyle bir gelişmeye neden olduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra ÖTV tipi vergilerin yıl içindeki hızlı artışının kayıtdışılığı güçlendirme ve vergiden kaçış yaratma riskinin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

- Dış ticaretten alınan vergilerde yaşanan ilginç gelişme ise 2005 yılında yıl sonu ithalat hedefinin yüzde 10 aşılmış olmasının beklenmesine rağmen 2005 yılı gelir tahsilatı tahminin hedefin altında çıkacak olmasıdır. 2006 yılı ithalat hedefine göre bu gelir tahsilatının gerçekleşmesi gümrük idaresinin performansı kadar dış ticaretin vergilendirilmesinde yaşanacak olan politika değişikliklerine de bağlı görülmektedir.

Vergi dışı gelirler ile sermaye gelirlerinde 2006 yılı için beklenen artış ortalama artışın altında beklenmektedir. Dolayısı ile reel olarak bu iki gelir kaleminin 2005 gerçekleşme tahminin altında kalması öngörülmüştür. Bu gelişmeye neden olan faktörün önceki mali izleme raporlarında altını çizerek vurguladığımız şekilde kamu geliri olma özelliği

Kolalı gazoz ve alkollü içeceklerden tahsil edilmesi öngörülen ÖTV'nin bir önceki yıl tahmininde olduğu gibi ortalama artışın oldukça üzerinde olması beklenmektedir.

ÖTV tipi vergilerin yıl içindeki hızlı artışının kayıtdışılığı güçlendirme ve vergiden kaçış yaratma riskinin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

tartışmalı bazı gelir kalemlerinin vergi dışı gelirler arasında gösterilmesidir (Bkz Haziran 2005 Raporu kutu 3).

2006 yılı bütçe tasarısına ekli olan bütçe gelirleri cetveli daha önce söylediğimiz gibi merkezi yönetim bütçe gelirlerini kapsamı gerekirken (bütçe metninde ifade edilmesine rağmen) sadece genel bütçe kapsamındaki idareleri içermesi bütçe şeffaflığı açısından önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Bütçe gelirlerine ilişkin olarak önemli gördüğümüz bir diğer husus da 2004 yılından uygulamasına geçilen yeni sınıflandırma sistemine göre alt detayda tabloların (red ve iadeler ayrılmış) sunulmamış olmasıdır. Maliye Bakanlığının özellikle içinde bulunulan yıl gelir gerçekleşme tahminlerine ilişkin red ve iadeleri ayrıntılı bir şekilde açıklaması gerektiği düşünülmektedir.

Bütçe tasarısına ilişkin “B” cetveli incelendiğinde bütçe gelir tahminlerinde kullanılan gerekçelerin geçmiş yıllar alışkanlıklarının devamında çok genel tutulduğu görülmektedir. Yılı bütçesi için yapılan tahminlerin gerekçesine ilişkin genel ifade; geçmiş yıllar trendi, vergi performansı ve ekonomik gelişmeler şeklindedir. Bütçe gelir tahminlerine bakarak analiz yapmak isteyen veya kamunun gelecek dönemde ne tür bir gelir politikası uygulayacağına anlamak isteyen kişilere yönelik olarak gelir gerekçelerinde açıklayıcı ifadeler yer almamaktadır. Bütçe tasarısına eklenen bütçe gerekçesi ise daha çok geçmiş dönem vergi politikalarına ilişkin olarak ayrıntılı bilgiler vermekle yetinmektedir.

Yukarıdaki paragraflarda ifade edilen hususlara yönelik olarak Maliye Bakanlığınca sağlanacak ilerlemeler gerek parlamentonun gerekse kamuoyunun ve diğer ilgili tarafların gelir politikalarını daha iyi anlayıp değerlendirmesine önemli düzeyde yardımcı olacaktır.

Bütçe tasarısına ilişkin “B” cetveli incelendiğinde bütçe gelir tahminlerinde kullanılan gerekçelerin geçmiş yıllar alışkanlıklarının devamında çok genel tutulduğu görülmektedir

Ek Tablo 1. 2004-2005 Konsolide Bütçe Harcamaları (Ocak-Eylül)

	Ocak-Eylül		Artış	Bütçeye Göre
	2005	2004	Oranı (%)	Gerç. (%)
Harcamalar	103.718.164	100.858.127	2,8	66,6
Faiz Hariç Harcamalar	68.483.210	55.682.519	23,0	69,0
I. Personel	24.244.478	21.953.281	10,4	76,0
Memur	20.636.642	18.305.618	12,7	78,5
İşçi	2.295.761	2.614.185	-12,2	59,9
Diğer	1.312.075	1.033.478	27,0	74,4
II. Sosyal Güvenlik Kurum. Devlet Primi	3.209.401	2.828.535	13,5	74,1
Memur	2.687.597	2.270.449	18,4	76,6
İşçi	394.104	471.597	-16,4	59,3
Diğer	127.700	86.489	47,6	80,4
III. Mal ve Hizmet Alımları	7.393.324	5.243.725	41,0	51,2
Sağlık Harcamaları	2.536.504	1.381.707	83,6	73,1
Yeşil Kart	1.189.826	307.859	286,5	103,5
İlaç	601.120	612.816	-1,9	53,4
MSB (Sağlık Hariç)	2.096.414	1.624.896	29,0	35,3
Jandarma (Sağlık Hariç)	383.756	366.972	4,6	41,5
Emniyet (Sağlık Hariç)	238.777	181.682	31,4	48,9
Diğer Kuruluşlar	2.137.873	1.688.468	26,6	59,3
IV. Faiz Harcamaları	35.234.954	45.175.608	-22,0	62,4
İç Borç Faizi	30.269.289	40.396.689	-25,1	62,8
Kamu Kurumlarına Ödenen İç Borç Faizi	7.022.599	9.225.102	-23,9	69,8
Diğer İç Borç Faizi	23.246.690	31.171.587	-25,4	60,9
Dış Borç Faizi	4.780.173	4.512.164	5,9	64,6
İskonto ve Kısa Vadeli İşlemlere Ait Faiz	185.492	266.755	-30,5	22,6
V. Cari Transferler	26.374.909	20.989.038	25,7	81,2
KİT Görev Zararları	273.984	290.344	-5,6	58,9
Emekli Sandığı'na Transfer	7.065.000	6.497.001	8,7	79,5
BAĞ-KUR'a Transfer	4.910.000	3.908.000	25,6	81,9
SSK'ya Transfer	5.718.000	4.075.003	40,3	86,7
İşsizlik Sigortası Fonu'na Transfer	356.893	319.604	11,7	68,1
SYDTF'na Transfer	0	117.693	-100,0	0,0
Özerk Kurumlara Transferler	997.609	890.746	12,0	63,3
Kredi ve Yurtlar Kurumuna Transfer	794.000	648.790	22,4	67,6
Tarımsal Destekleme Ödemeleri	2.982.739	2.702.800	10,4	86,3
Emeklilere Vergi İadeleri	1.256.714	561.191	123,9	97,2
Yurtdışına Yapılan Transferler	259.041	201.527	28,5	51,2
Diğer Cari Transferler	1.760.929	776.339	126,8	86,8
VI. Sermaye Giderleri	5.005.867	3.234.935	54,7	49,7
VII. Sermaye Transferleri	1.063.457	172.024	518,2	97,7
VIII. Borç Verme	1.191.774	1.223.740	-2,6	42,5
Yurtiçi Borç Verme	1.153.774	1.137.940	1,4	46,6
KİT	746.924	651.536	14,6	83,8
Risk Hesabı	196.365	355.974	-44,8	17,9
Yurtdışı Borç Verme	38.000	85.800	-55,7	11,6
IX. Yedek Ödenekler	0	37.241	-100	0

Ek Tablo 2. 2005-2004 Konsolide Bütçe Gelirleri (Ocak-Eylül)

	Ocak-Eylül		Artış	Bütçeye Göre
Bin YTL	2005	2004	Oranı (%)	Gerç. (%)
Gelirler	95.525.046	79.777.899	19,7	75,5
Genel Bütçe Gelirleri	93.921.920	78.447.662	19,7	75,5
Vergi Gelirleri	77.816.797	64.850.910	20,0	73,0
Gelir, Kar ve Sermaye Kazanç. Üz. Al. Ver.	21.611.304	18.770.157	15,1	81,8
Gelir Vergisi	14.579.895	12.829.142	13,6	79,2
Gelir Vergisi Tevkifatı	12.819.021	11.241.909	14,0	
Kurumlar Vergisi	7.031.159	5.942.553	18,3	87,9
Beyana Dayanan Kurumlar Vergisi	218.218	558.786	-60,9	
Kurumlar Geçici Vergisi	6.728.785	5.338.367	26,0	
Gelir,Kar ve Ser. Kaz.Al.Ay.Yapılama.D.V.	250	-1.538	-116,3	
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.339.608	1.071.747	25,0	105,8
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	1.292.837	1.032.732	25,2	108,9
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	37.457.922	30.311.417	23,6	69,9
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	9.372.907	8.763.199	7,0	67,8
Özel Tüketim Vergisi	23.619.713	18.869.972	25,2	68,3
Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin ÖTV	14.584.945	11.523.298	26,6	
Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin ÖTV	2.675.166	1.643.024	62,8	
Kolalı Gazoz Alkollü İç. ve Tüt. Mam. İlişkin ÖTV	5.935.465	5.411.608	9,7	
Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin ÖTV	424.137	292.042	45,2	
Mal Kull.Kull. İz. veya Faal.Bul. İz.A.V.	2.065.353	1.219.516	69,4	98,4
Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer V.	2.399.949	1.458.730	64,5	77,4
Uluslararası Ticaret ve Muame. Al. Ver.	13.778.158	12.121.141	13,7	67,8
İthalat Vergileri	12.751.183	11.213.168	13,7	68,2
Diğer Vergiler	1.555.515	1.153.099	34,9	65,7
Damga Vergisi	1.551.723	1.380.001	12,4	66,5
Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer V.	3.792	-226.902	-101,7	10,7
İdari Harçlar ve Üc. Sanayi Dışı Arizi S.	2.074.290	1.423.349	45,7	77,6
Vergi Dışı Gelirler	14.997.942	12.839.983	16,8	87,0
Teşebbüs ve Mülkiyet Geliri	1.194.076	789.486	51,2	92,9
Mali Olmayan Teşekkül ve Kamu Mali Kur. Gel.	2.417.842	3.388.681	-28,6	64,1
Devlet Payları	119.455	108.414	10,2	70,9
Hazine Portföyü ve İştirak Gelirleri	2.183.361	2.390.308	-8,7	63,7
KİT ve İDT'lerden Sağlanan Gelirler	115.026	889.959	-87,1	63,6
Diğer Mülkiyet Gelirleri	4.645.298	2.676.972	73,5	136,0
Gayrimenkul Kiraları	314.794	278.408	13,1	76,1
Faizler, İkras ve Tavizlerden Geri Al.	4.330.498	2.398.490	80,6	144,2
Menkul Kiraları	6	74	-91,9	
Para Cezaları ve Cezalar	1.171.123	1.601.870	-26,9	76,3
Çeşitli Vergi Dışı Gelirler	2.347.373	2.472.188	-5,0	48,9
Kiş ve Kurumlardan Alınan Paylar	2.807.605	1.562.654	79,7	151,3
Değerli Kağıtların Satışı	414.625	348.132	19,1	61,2
Sermaye Gelirleri	174.160	109.193	59,5	72,2
Sabit Sermaye Varlıklarının Satışı	19.588	23.154	-15,4	50,8
Diğerleri	154.572	86.039	79,7	13,1
Alınan Bağışlar ve Yardımlar	933.021	647.576	44,1	79,8
Katma Bütçe Gelirleri	1.603.126	1.330.237	20,5	74,2
Vergi Gelirleri	36.644	28.485	28,6	70,7
Vergi Dışı Gelirler	741.361	597.629	24,1	73,3
Sermaye Gelirleri	2.227	5.057	-56,0	5,8
Alınan Bağışlar ve Yardımlar	822.894	699.066	17,7	77,8

Ek Tablo 3. 2004-2005 Konsolide Bütçe Programlanan Harcamalar ve Gerçekleşen Harcamalar (Ocak-Eylül)

	(bin YTL.)				Artış	Öng. Artış	2004	2005
	Eyl.04	2004 Grç.	Eyl.05	2005 Pr.	Eyl-Eyl	Grç-Pr	Eyl/Grç	Eyl/Pr
Harcamalar	100.858.127	140.200.045	103.718.164	155.627.544	2,8%	11,0%	71,9%	66,6%
Faiz Hariç Harcamalar	55.682.519	83.711.555	68.483.210	99.187.544	23,0%	18,5%	66,5%	69,0%
I. Personel	21.953.281	28.947.667	24.244.478	31.904.064	10,4%	10,2%	75,8%	76,0%
II. Sosyal Güvenlik Kurum. Devlet Primi	2.828.535	4.022.904	3.209.401	4.332.912	13,5%	7,7%	70,3%	74,1%
III. Mal ve Hizmet Alımları	5.243.725	12.560.079	7.393.324	14.437.809	41,0%	14,9%	41,7%	51,2%
IV. Faiz Harcamaları	45.175.608	56.488.490	35.234.954	56.440.000	-22,0%	-0,1%	80,0%	62,4%
İç Borç Faizi	40.396.689	50.052.872	30.269.289	48.220.000	-25,1%	-3,7%	80,7%	62,8%
Dış Borç Faizi	4.512.164	6.056.689	4.780.173	7.400.000	5,9%	22,2%	74,5%	64,6%
İskonto ve Kısa Vadeli İşlemlere Alt Faiz	266.755	378.929	185.492	820.000	-30,5%	116,4%	70,4%	22,6%
V. Cari Transferler	20.989.038	27.658.748	26.374.909	32.498.878	25,7%	17,5%	75,9%	81,2%
KİT Görev Zararları	290.344	380.629	273.984	465.191	-5,6%	22,2%	76,3%	58,9%
Sosyal Güvenlik Kurumlarına	14.799.608	19.333.237	18.049.893	21.998.570	22,0%	13,8%	76,6%	82,1%
Emekli Sandığı'na Transfer	6.497.001	7.800.001	7.065.000	8.889.320	8,7%	14,0%	83,3%	79,5%
BAĞ-KUR'a Transfer	3.908.000	5.336.000	4.910.000	5.992.800	25,6%	12,3%	73,2%	81,9%
SSK'ya Transfer	4.075.003	5.757.000	5.718.000	6.592.080	40,3%	14,5%	70,8%	86,7%
İşsizlik Sigortası Fonu'na Transfer	319.604	440.236	356.893	524.370	11,7%	19,1%	72,6%	68,1%
SYDTF'na Transfer	117.693	332.213	0				35,4%	
Özerk Kurumlara Transferler	890.746	1.307.991	997.609	1.576.103	12,0%	20,5%	68,1%	63,3%
Kredi ve Yurtlar Kurumuna Transfer	648.790	833.790	794.000	1.174.589	22,4%	40,9%	77,8%	67,6%
Tarımsal Destekleme Ödemeleri	2.702.800	3.078.806	2.982.739	3.456.846	10,4%	12,3%	87,8%	86,3%
Emekilere Vergi İadelei	561.191	1.000.000	1.256.714	1.293.446	123,9%	29,3%	56,1%	97,2%
Yurtdışına Yapılan Transferler	201.527	348.158	259.041	506.428	28,5%	45,5%	57,9%	51,2%
Diğer Cari Transferler	776.339	1.334.414	1.760.929	2.027.705	126,8%	52,0%	58,2%	86,8%
VI. Sermaye Giderleri	3.234.935	7.972.210	5.005.867	10.070.695	54,7%	26,3%	40,6%	49,7%
VII. Sermaye Transferleri	172.024	437.258	1.063.457	1.087.952	518,2%	148,8%	39,3%	97,7%
VIII. Borç Verme	1.223.740	2.075.465	1.191.774	2.805.234	-2,6%	35,2%	59,0%	42,5%
IX. Yedek Ödenekler	37.241	37.224	0	2.050.000				

Tablo 4. 2005 Konsolide Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Yüzde Dağılımı (Ocak-Eylül)

	Personel Gid.	SGK Prim Öd.	Mal ve Hiz. Al.	Faiz Harc.	Cari Trans.	Sermaye Gid.	Sermaye Trans.	Borç Verme	Toplam
Genel Kamu Hizmetleri	6,1	0,7	1,7	85,6	4,3	0,6	0,4	0,7	100,0
Savunma Hizmetleri	52,3	6,5	37,9		3,2	0,1			100,0
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	69,1	7,8	18,5		0,5	1,5	2,6		100,0
Ekonomik İşler ve Hizmetler	17,9	2,9	4,4		36,8	27,5	3,6	6,9	100,0
Çevre Koruma Hizmetleri	37,3	5,8	6,0		11,1	1,5	38,3		100,0
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	1,9	0,3	0,2		17,9	26,9	52,8	0,0	100,0
Sağlık Hizmetleri	57,4	8,3	29,3		0,2	4,8	0,0		100,0
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	51,4	8,1	11,7		19,9	7,0	1,9		100,0
Eğitim Hizmetleri	66,9	9,1	8,3		10,0	5,5	0,2		100,0
Sosyal GÜV.ve Sosyal Yardımlar	0,5	0,1	0,5		98,4	0,2		0,2	100,0

Tablo 5. Konsolide Bütçe Finansmanı (Ocak -Eylül 2005)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül
FAİZ DIŞI DENGE	4.203.523	6.774.775	8.946.875	10.708.712	16.615.428	19.535.453	20.322.336	25.605.383	27.041.836
BÜTÇE DENGESİ	-1.006.089	-1.296.320	-2.996.234	-5.472.255	-3.790.928	-3.868.418	-6.950.540	-6.755.316	-8.193.118
BÜTÇE EMANETLERİ	-1.440.286	-1.768.782	-2.005.170	-1.888.393	-2.203.801	-1.829.451	-2.361.746	-2.146.675	-2.312.542
DİĞER EMANETLER	-34.456	-325.412	107.529	-14.089	449.784	134.283	301.484	2.052.100	1.587.838
AVANSLAR	965.647	382.597	-716.752	-1.426.709	-1.484.625	-1.612.008	-1.693.137	-1.590.042	-1.783.028
Nakit Dengesi	-1.515.184	-3.007.917	-5.610.627	-8.801.446	-7.029.570	-7.175.594	-10.703.939	-8.439.933	-10.700.850
Hazine Finansmanı	1.515.184	3.007.917	5.610.627	8.801.446	7.029.570	7.175.594	10.703.939	8.439.933	10.700.850
<i>Toplam Net Borçlanma (Borçlanma eksi geri ödeme)</i>	7.355.579	10.236.041	9.193.723	10.928.274	9.588.942	11.561.605	13.409.974	14.318.505	17.845.426
<i>Yapılan Borçlanmaların toplamı</i>	17.640.826	34.024.380	41.133.251	55.413.362	67.637.553	80.599.746	95.546.895	109.045.573	123.967.029
İç Borçlanma	15.013.276	29.732.560	36.646.408	50.883.774	61.860.352	73.052.889	86.590.712	100.035.934	114.863.092
Tahvil	9.516.077	20.523.361	25.431.970	33.209.160	41.410.781	49.764.150	57.508.095	68.837.318	82.394.475
Bono	5.497.200	9.209.200	11.214.438	17.674.615	20.449.570	23.288.739	29.082.617	31.198.617	32.468.617
Dış Borçlanma	2.627.549	4.291.819	4.486.843	4.529.588	5.777.201	7.546.857	8.956.183	9.009.638	9.103.937
<i>Anapara Geri Ödemeleri Toplamı</i>	-10.285.246	-23.788.339	-31.939.529	-44.485.088	-58.048.611	-69.038.141	-82.136.921	-94.727.068	-106.121.603
İç Borçlanma	-10.056.493	-21.283.330	-29.003.328	-39.910.718	-50.990.807	-61.651.661	-74.326.863	-84.289.300	-95.088.379
Tahvil	-8.080.493	-10.756.086	-17.109.083	-24.252.355	-31.526.598	-38.202.242	-41.368.846	-46.858.032	-54.335.420
Bono	-1.976.000	-10.527.244	-11.894.244	-15.658.364	-19.464.209	-23.449.419	-32.958.017	-37.431.267	-40.752.959
Dış Borçlanma	-228.754	-2.505.009	-2.936.201	-4.574.370	-7.057.803	-7.386.480	-7.810.058	-10.437.768	-11.033.224
<i>Borçlanma Dışı Diğer Finansman</i>	28.827	43.078	762.735	1.266.343	1.959.899	2.253.388	2.219.367	2.261.319	1.979.740
Önceden Verilen Borçlardan Yapılan Anapara Tahsilatı	28.827	43.078	127.307	223.995	647.671	941.160	1.007.145	1.037.314	1.137.729
Özelleştirme Gelirlerinden Hazineye Aktarılan	0	0	635.428	1.042.348	1.312.228	1.312.228	1.312.228	1.772.940	1.772.940
Borç verme (-) Geri ödeme (+)	0	0	0	0	0	0	-100.006	-548.935	-930.929
<i>Kasa hareketi (- giriş, + çıkış)</i>	-5.869.222	-7.271.202	-4.345.831	-3.393.171	-4.519.271	-6.639.399	-4.925.402	-8.139.891	-9.124.316

Kaynak : www.treasury.gov.tr

Tablo 6. Borç Stokunun Kompozisyonu (Ocak-Eylül 2005)

Ocak - Eylül 2005 (Kümülatif Toplamlar)	Ocak	%	Şubat	%	Mart	%	Nisan	%	Mayıs	%	Haziran	%	Temmuz	%	Ağustos	%	Eylül	%
İç Borç Stokunun Yapısı	228.792	100,0	231.319	100,0	232.489	100,0	236.185	100,0	235.064	100,0	234.799	100,0	235.173	100	239.517	100,0	243.207	100,0
<i>Kağıdı Elinde Tutanlar Açısından</i>																		
Kamuya	83.405	36,5	82.780	35,8	81.977	35,3	81.684	34,6	80.907	34,4	79.018	33,7	79.127	33,6	80.389	33,6	78.972	32,5
Piyasaya	145.387	63,5	148.539	64,2	150.513	64,7	154.501	65,4	154.158	65,6	155.781	66,3	156.047	66,4	159.128	66,4	164.235	67,5
<i>Faiz Yapısı Açısından</i>	228.792	100,0	231.319	100,0	232.489	100,0	236.185	100,0	235.064	100,0	234.799	100,0	235.173	100,0	239.517	100,0	243.207	100,0
Sabit Faizliler	118.290	51,7	117.411	50,8	116.081	49,9	117.204	49,6	118.859	50,6	112.245	47,8	112.913	48,0	109.401	45,7	108.092	44,4
Değişken Faizliler	110.502	48,3	113.908	49,2	116.408	50,1	118.981	50,4	116.205	49,4	122.554	52,2	122.260	52,0	130.117	54,3	135.115	55,6
<i>Döviz Kompozisyonu açısından</i>	228.792	100,0	231.319	100,0	232.489	100,0	236.185	100,0	235.064	100,0	234.799	100,0	235.173	100,0	239.517	100,0	243.207	100,0
Türk Lirası Cinsinden	190.139	83,1	193.803	83,8	193.444	83,2	196.937	83,4	197.096	83,8	196.804	83,8	197.885	84,1	200.861	83,9	204.446	84,1
Döviz Cinsinden	29.546	12,9	29.075	12,6	30.853	13,3	31.166	13,2	30.592	13,0	31.199	13,3	30.686	13,0	32.119	13,4	32.725	13,5
Döviz Endeksli TL	9.108	4,0	8.441	3,6	8.192	3,5	8.083	3,4	7.376	3,1	6.795	2,9	6.602	2,8	6.538	2,7	6.036	2,5
Dış Borç Stokunun Yapısı	90.781	100,0	89.244	100,0	94.029	100,0	93.360	100,0	90.033	100,0	88.805	100,0	88.119	100,0	88.400	100,0	86.427	100,0
<i>Faiz Yapısı açısından</i>	90.781	100,0	89.244	100,0	94.029	100,0	93.360	100,0	90.033	100,0	88.805	100,0	88.119	100,0	88.400	100,0	86.427	100,0
Sabit Faizliler	54.520	60,1	53.945	60,4	56.770	60,4	55.843	59,8	54.239	60,2	54.006	60,8	54.189	61,5	55.031	62,3	54.048	62,5
Değişken Faizliler	36.261	39,9	35.299	39,6	37.259	39,6	37.517	40,2	35.794	39,8	34.800	39,2	33.929	38,5	33.369	37,7	32.379	37,5
Toplam Borç Stokunun Yapısı	319.573	100,0	320.563	100,0	326.518	100,0	329.545	100,0	325.097	100,0	323.604	100,0	323.292	100,0	327.917	100,0	329.634	100,0
<i>Kağıdı Elinde Tutanlar Açısından</i>																		
Kamuya	83.405	26,1	82.780	25,82	81.977	25,11	81.684	24,79	80.907	24,89	79.018	24,42	79.127	24,48	80.389	24,5	78.972	24,0
Piyasaya (1)	236.168	73,9	237.783	74,18	244.542	74,89	247.862	75,21	244.190	75,11	244.586	75,58	244.165	75,52	247.529	75,5	250.663	76,0
<i>Faiz Yapısı Açısından</i>	319.573	100,0	320.563	100,0	326.518	100,0	329.545	100,0	325.097	100,0	323.604	100,0	323.292	100,0	327.917	100,0	329.634	100,0
Sabit Faizliler	172.810	54,08	171.356	53,45	172.851	52,94	173.048	52,51	173.098	53,25	166.251	51,37	167.103	51,69	164.432	50,1	162.140	49,2
Değişken Faizliler	146.763	45,92	149.207	46,55	153.668	47,06	156.498	47,49	151.999	46,75	157.353	48,63	156.189	48,31	163.486	49,9	167.494	50,8
<i>Döviz Kompozisyonu açısından</i>	319.573	100	320.563	100	326.518	100	329.545	100	325.097	100	323.604	100	323.292	100	327.917	100,0	329.634	100,0
Türk Lirası Cinsinden	190.139	59,5	193.803	60,46	193.444	59,24	196.937	59,76	197.096	60,63	196.804	60,82	197.885	61,21	200.861	61,3	204.446	62,0
Döviz Cinsinden	120.327	37,7	118.319	36,9	124.882	38,2	124.526	37,8	120.625	37,1	120.004	37,1	118.804	36,7	120.519	36,8	119.152	36,1
Döviz Endeksli TL	9.108	2,8	8.441	2,6	8.192	2,5	8.083	2,5	7.376	2,3	6.795	2,1	6.602	2,0	6.538	2,0	6.036	1,8
<i>İç Borç Stokunun Ortalama Vadesi (Ay)</i>	20,2		21,1		20,9		20,9		20		21,4		21,1		21,7		22,5	
<i>İç Borçlanmanın Ortalama Vadesi (Ay)</i>	16,0		44,0		32,0		21,9		23,1		32,5		24,3		25,5		27	
<i>İç Borç İhaleleri Ortalama Faiz Oranı % (2)</i>	19,43		17,58		17,01		17,17		17,31		15,61		16,02		16,07		14,84	
<i>Hazine Nakit Dengesi</i>	-1808		-4.557		-5.813		-9.125		-7.437		-8.260		-9.810		-8.876		-10.333	
<i>Faiz Dışı Nakit Dengesi</i>	3406		3.505		6.117		7.045		12.876		15.029		17.285		23.315		24.705	
<i>Toplam Konsolide Borç Stokundaki Değişim (yıl başından itibaren %)</i>			0,31		2,17		3,12		1,73		1,26		1,16		2,61		3,15	
<i>İç Borç Stokundaki % Değişim</i>			1,10		1,62		3,23		2,74		2,63		2,79		4,69		6,30	
<i>Dış Borç Stokundaki % Değişim</i>			-1,69		3,58		2,84		-0,82		-2,18		-2,93		-2,62		-4,80	
<i>Faiz Dışı Nakit Dengesindeki % Değişim</i>			2,91		79,59		106,84		278,04		341,26		407,49		584,53		625,34	
<i>Hazine Nakit Dengesindeki Değişim (Yılbaşından itibaren %)</i>			152,05		221,52		404,70		311,34		356,84		442,59		390,93		471,52	

(1) Dış Borç Stokunun tamamının piyasaya olduğu varsayılmıştır.

(2) İskontolu Satışlar

Kaynak: www.hazine.gov.tr